List za koristi delavskega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega kar producirajo.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4006 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju ki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljenega spodaj ali na ovitku. Ako je številka (357) tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo, ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 356. **Chicago, Ill., 7. julija (July) 1914.** **Leto (Vol.) IX.**

Coloradski stavkarji prosijo pomoči.

Premogarji rabijo obleke in drugih potrebščin. — Vesti iz delavskega gibanja.

Denver, Colo. — C. W. Sellers, kateri nadzoruje in razpošilja v stavkovno okrožje razne potrebščine kot n. pr. živež, obleko itd., apeluje na socialistične organizacije za pomoč. Štrajkarji so v dolgem boju izčrpani do skrajnosti in redni prispevek od United Mine Workers ne zadostuje za vse potrebščine. Treba je predvsem obleke za žene in deco. Odbor ženskega oddelka socialistične stranke zbira sklad za nakup obleke in skoraj vsak mesec gre po več pošiljatev v Denver, veliko je pa še družin med stavkarji, ki so v pomankanju. Zavedni delavci so naprošeni, da pomagajo s čemur morejo coloradskim štrajkarjem iz stiske dokler ne dobijo bitke. (Prispevki se lahko pošljejo na "Proletarca" in mi odračunamo takoj na pristojno mesto.

Štrajkarji kljub vsem zaprekam junaško vstrajajo v svojem boju. Zvezni posredovalci so še vedno na delu in predsednik Wilson še vedno — čaka.

Pittsburg, Pa. — Delavci pri Union Switch and Signal Co. v Swissvale so končali štrajk in se povrnili na delo 28. jun. Delavci smatrajo, da so dobili nekaj svojih zahtev. Štrajkarji pri Westinghouse Electric Co. nadaljujejo boj. Predsednik omenjene družbe je do zdaj zavrnil vse zahteve delavcev, vsledčesar so zadnji pripravljeni štrajkati naprej. Bridget Kenny, tajnica Allegheny Congenial Industrial Union, katera vodi štrajk, poroča, da so štrajkarji dobro preskrbljeni. Piketi stražijo vse tovarne in skebov ni nič več kakor prve dni štrajka.

Canton, O. — 9000 delavcev vposlenih v tovarnah za pločevino v iztočnem Ohiu in v Pennsylvaniji bo zaštrajkalo te dni, ako tovarnarji ne podpišejo plačilne lestvice. Tako poroča vodstvo unije Amalgamated Association of Iron Sheet and Tin Workers.

Detroit, Mich. — Kapitalistični listi poročajo, da namerava milionar Ford povečati svoje tovarne za izdelovanje avtomobilov. Približno pet milionov dolarjev bo založil v novih sedem tovaren. Delo je baje že pričelo z gradnjo. Sedaj ima Ford prostora za 20,000 delavcev, potem pa bo za 45,000. Ford je tudi založil tri milione dolarjev za dve bolnišnici za svoje delavce, ki trpijo na raku in jetiki.

Minilo je pol leta od kar je isti Ford prostovoljno ustanovil za svoje polnoletne delavce minimalno plačo $5 na dan. Pravi, da je zadovoljen z vspehom. Toda zadnje čase je Ford odpustil okrog pet tisoč delavcev in odpušča jih še vedno.

DRŽAVNA KONVENCIJA.

Socialistična stranka v Illinoisu je imela 4. in 5. julija državno konvencijo v dvorani 508 Wells St., Chicago. Navzočih je bilo 74 delegatov; jugoslovanske organizacije sta zastopala sodruga Jos. Zavrtnik ml. in Polovina. Konvencija je bila otvorjena s petjem in z udarjanjem hrvatskega tamburaškega zbora.

Sprejeta je bila med drugimi važnimi stvarmi tudi kratka ali jedrnata platforma (načelna izjava) in program s sledečimi nujnimi zahtevami za delavce v Illinoisu:

1. Starostno zavarovanje.
2. Javno (vladno) zavarovanje za telesne poškodbe, posmrtnine in zoper ogenj.
3. Javno lastništvo vseh vodnih sil.
4. Javno lastništvo in operiranje transportnih sredstev z določbo za mestno lastništvo in operiranje.
5. Javno lastništvo in operiranje telefonskih zvez.
6. Preuredba zakonika (co-operative association law.)
7. Konvencija za spremenitev državne ustave, ki ima sprejeti proporcijonalno zastopstvo, iniciativa, referendum in odpoklic, home rule za mesta in popolno žensko volilno pravico.
8. Državne poskuševalne farme za povzdigo poljedelstva na moderni znanstveni podlogi.
9. Odprava vseh privatnih delodobavnic in izboljšanje prostih državnih delodobavnic.
10. Hipna odpomoč za brezposelne delavce s tem, da se jih vposli pri izboljšavanju cest in drugih javnih del.
11. Omejitev sodnih prepovedi in določba za porotne obravnave v vseh slučajih žaljenja sodišča (contempt of court) ki izvirajo iz delavskih disputacij.
12. Preustrojitev zakona z ozirom na velike dedščine in oporoke. Omejitev dednosti kakor sledi: vdove ne smejo dobiti več kakor $100,000, direktni dediči ne več kakor $50,000 in bližnji dediči ne več kot $25,000. Ostala zapuščina umrlih mora postati lastnina države.
13. Prepoved prevažanja štrajkolomcev v mejah države.

ČE POTUJE CAR . . .

Ne dolgo je obiskal ruski car s svojo družino rumuskega kralja. Oficielni sprejem je bil kajpada sijajen, presrčen itd. Če pa potuje ruski car, potuje tudi cela armada policajev, tajnih, detektivov, vojakov, da ga ščiti pred preočitnimi dokazi ljubezni njegovih podanikov. V rumunskem pristaniškem mestu Konstanci, kjer se je izkrcal s svojo družino, je zrastel ob carjevem prihodu pravi policijski in vojaški tabor. Mesto šteje 30.000 prebivalcev, a ob carjevem prihodu se je podvojilo število prebivalstva, ker skrbi 30.000 vojakov, policajev, detektivov in orožnikov za varnost njegovo. Rumunski, ruski, francoski detektivi so bili gospodarji v Konstanci. Po cestah, kjer se je peljal car, ni smel nihče hoditi; z oken, z balkonov, pod katerimi se je peljal car, ni smel nihče gledati.

Tudi socialno demokratična stranka na Rumunskem je poskrbela za dostojen sprejem carja. V soboto zvečer je priredila po vseh rumuskih mestih protestna zborovanja proti carjevemu obisku. Mnogo teh shodov je policija razpustila in razgnala demonstrante. Vodstvo socialno demokratične stranke je pa razdalo na tisoče letakov s sledečim manifestom:

"Sodrugi in državljani romunski! Vladajoči razredi v Romuniji se pripravljajo na sprejem carja, krvnika ruskega ljudstva in svobode. Vsakomur je znano, pod kakšnim pritiskom živi rusko ljudstvo in kakšen boj bije ruski proletariat za pravico in svobodo. Roke ruskega avtokrata so omadeževane s krvjo. Njegova vest je obtežena z najgnusnejšimi zločini. Car Nikolaj II. ne more biti naš gost, ne sme stopiti na naša tla. Če naši vladajoči razredi ne razumejo tega, če so pripravljeni, oskruniti se s carjevim obiskom s to sramoto in prezirati najnaravnejši čut pravičnosti in vsa človeška čuvstva, potem je naša naloga, da protestiramo. Proč s carjem! Živel ruski proletariat! Živela revolucija!"

Dobri ali slabi ljudje nikdar ne naredijo trajnih dobrih razmer, pač pa dobre razmere ustvarajo dobre ljudi.

Huerta se bliža koncu.

Villa in Carranza sta se zopet pomirila in pričel je glavni pohod rebelov v Mexiko City. Huerta pripravljen na beg. Anarhija v glavnem mestu.

Torreon, Mex. — Nasprotstvo med Villo in Carranzo se je zopet poostrilo takoj po osvojitvi Zacatecasa in Villa, namesto da bi bil odrinil proti glavnemu mestu republike, kakor je bil njegov načrt, je moral s svojo armado oditi nazaj proti Torreonu. Villa je namreč rabil veliko zalogo premoga za svoje vojaške vlake in pa precej streliva; ukazal je Carranzi, da naj odredi večjo pošiljatev premoga in posebni vlak streliva iz Tampica. Zadnji pa ni hotel tega storiti in Villa je namah ustavil operiranje svoje armade. Tedaj so pristaši Ville in Carranze sugestirali konferenco, na kateri se naj poravnajo nasprotstva, ki bi lahko bila osodepolna za konstitucionaliste v tem kritičnem času.

Tozadevna konferenca se je vršila v Torreonu v petek in soboto. Villa in Carranza nista bila navzoča, toda imela sta vsak po tri zastopnike. Stvar se je rešila v zadovoljnost Ville. Določeno je, da Villa mora dobiti vse premog in strelivo kolikor potrebuje in da se Carranza ne sme več mešati v militaristične načrte generala Ville. Zadnji zdaj takoj odrine na čelu 30,000 mož proti Queretaro, kjer se huertovci pripravljajo za zadnjo obrambo.

Vera Cruz, Mex. — Iz Mexico City prihajajo vesti o pravi anarhiji, ki vlada tamkaj. Petdeset tisoč federalcev je pripravljeno pridružiti se rebelom na prvi signal. Splošno mnenje je tukaj, da bo Villa osvojil mesto brez vsake bitke. Zadnje čete, ki jih je mislil Huerta poslati na utrdbe v Queretaro, so pozvane nazaj v mesto. Te čete obstojijo iz samih dečkov, starčkov in pohabljencev. Huerta je torej izgubil vsako nado in pripravil je že vse potrebno za beg. Edina pot, po kateri zamore še uiti, drži do pristanišča Puerto Mexico na pacifiški strani, kjer namerava vkreati se na parnik. Ljudstvo v glavnem mestu je silno razburjeno. Poslaniki tujezemskih vlad so organizirali obrambne posadke iz tujezemcev, ki imajo braniti svoja imetja v slučaju, da se pobunijo domačini pred prihodom Ville ali da vdere v mesto bandit Zapata, kateri se nahaja na južni strani mesta s kakimi 10,000 možmi. Zapata je baje že zaprl pitno vodo, ki dohaja iz jezera Xochimilco, vsledčesar je nastalo silno pomanjkanje vode.

Nekaj se čuje, da bo ameriški general Funston, kateri je tukaj s svojimi četami, poslal večji oddelek vojaštva v Meksiko City v slučaju, da je življenje tujezemcev v nevarnosti vsled napada od strani Zapate ali če izbruhne splošni kaos vsled bega Huerte.

V nedeljo 5. julija je imel Huerta nekake "volitve" za predsednika, tako da se na formalni način iznebi predsedništva. Volitve — pa naj bo "izvoljen" kdor hoče — so brez pomena za zmagovalne konstitucionaliste.

Washington, D. C. — Vladni krogi imajo informacije, da izvira prepir med Villo in Carranzo vsled tega, ker je baje Carranza dovolil nekake koncesije Standard Oil trustu, čemur pa Villa ostro nasprotuje. Ni pa znano, koliko je na tem resnice.

Mirovna konferenca v Niagara Fallsu je takorekoč že mrtva.

Človek je edino "svobodno" živo bitje na zemlji, ki gladuje poleg velikanskih kupov hrane in sredi neizmernih prirodnih bogastev.

Župan Duncan v Butte, zaboden.

Finski rudar in I. W. W.—ist napadel socialističnega župana z nabrušeno pilo na kar je zadnji streljal nanj.

Butte, Mont. — Dne 2. julija je prišel v županski urad Eric Lantala, finski rudar in pristaš nove ločene unije in zabodel z nabrušeno pilo župana Lewisa J. Duncana, socialista, dvakrat v vrat in enkrat v pleče. Napadalec je brez dvoma hotel usmrtiti župana, toda ni se mu posrečilo. Sodrug Duncan je sicer nevarno ranjen, toda bo okreval. V obrambo svojega življenja je župan pograbil za revolver v predalu pisalne mize in ustrelil napadalca. Obležal je teško ranjen. Revolver je županu rešil življenje, ker drugače bi bil gotovo podlegel pili podivjanega secesiotista. Napadalec Lantala je pravkar prišel iz zapora, kjer je bil zaradi pretepa in napada z orožjem.

Napad na župana je bil izvršen zato, ker prvi ni hotel deportirati iz mesta Franka Altonena, finskega organizatorja za Western Federation of Miners, kakor so zahtevali sesecionisti in pristaši I. W. W. Altonen je prišel pred nekaj dnevi iz Hancocka, Mich., menda na poziv rudarske organizacije (W. F. of M.) Ločeni rudarji, ki jih imajo v pestch fanatiki Industrial Workers of the World, so pritisnili na župana, da mora pregnati Altonena. S to zahtevo je prišel k Duncanu tudi napadalec Lantala, a ker Duncan ni maral tega storiti, ga je prvi zabodel kakor omenjeno. (To vest smo povzeli iz kapitalističnih listov in čakamo na natančnejša pojasnila od tamošnjih naših poročevalcev. Uredništvo.)

Newyorški "Daily Call" poroča:

"Butte, Mont. — Člani krajevne organizacije W. F. of M. štev. 1 bodo te dni odprli svoj novi stan in nadaljevali s poslovanjem unije. Stara rudarska dvorana je na pol v razvalinah in zidati se mora nova. Vodstvo unije bo začasno nastanjeno v drugem poslopju.

Charles H. Moyer, kateri je iskal zavetja v Heleni pred nahujskanimi izgredniki, je izjavil 26. p. m. izjavil sledeče: "Sila Industrial Workers of the World je na delu v Butte. Pozitivno sem informiran, da je najmanj 600 članov te organizacije prišlo v Butte v zadnjih par tednih. Samo v enem dnevu jih je prišlo 140. Nazaj v Butte ne grem še zdaj, toda sem pa v zvezi s položajem in lahko od tukaj vodim organizacijske posle. Naša unija bo nadaljevala z delom in začasni tajnik je že nameščen. Stari odborniki, ki so po izjavah sesecionistov zakrivili razprtije, so na mojo zahtevo ostavili svoja mesta."

Dalje je rekel Moyer, da so mu sledili trije neznanci noter v Heleno najbrž z namenom, da ga ubijejo; zateči se je moral za varstvo k šerifu v Heleni in zadnji je tri sumljivce aretiral.

SPOMENIK JOHN BROWNU.

Iz Washingtona prihaja poročilo, da bo zvezna vlada zgradila stavbo za $50,000 na mestu, kjer je enkrat stala ječa v Charlestonu, W. Va., v kateri je bil zaprt slavni John Brown preden so ga obesili pred malo več kot petdesetimi leti. Omenjena stavba bo spomenik John Brownu.

John Brown je bil mučen in usmrčen na vislicah zato, ker je propagiral odpravo zamorske sužnosti. Kdor je to delal tiste dni, je bil zločinec prve vrste, in Brown je bil obešen kot zločinec. Danes, po petdesetih letih pa vlada Zedinjenih držav — zida spomenik nekdanjim "zločincem" in "puntarjem"! Tako se spreminjajo ljudje in razmere. Čas se nič ne spreminja — pač pa se spreminjajo ljudje in njihovi nazori. Abolicionisti, katerih vodja je bil John Brown, so se borili proti telesni sužnosti — socialisti se danes borimo pa proti mezdni sužnosti. Med prvim in drugim ni dosti razlike.

Slava Johnu Brownu!

ZVON SVOBODE.

V Philadelphiji, v dvorani Neodvisnosti hranijo staroslavni zvon. Star je 138 let. Ko so očetje naše republike podpisali dne 4. julija 1776 proglašenje neodvisnosti, zazvonil je ta zvon v stolpu stare dvorane in s tem oznanil ljudstvu svobodo. Zvon so potem shranili in hranijo ga še danes kot dragoceno starino velike zgodovinske važnosti.

Toda zvon je danes v slabem stanju. Počen je že in razpoka se vedno bolj širi. Popraviti ga ni mogoče, ker bi se lahko razsul na kosce pod udarcem kladiva. Vlada je nameravala prepeljati zvon na svetovno razstavo v San Franciscu, ki se vrši bodoče leto, toda bojijo se, da ga celega ne pripeljejo tjekaj. Zato ga najbrž ne bodo premaknili iz Philadelphije.

Tako je z zvonom. Kaj pa s staroslavnim dokumentom, ki nosi naslov "Proglašenje Neodvisnosti" Tudi ta je že star in preperel. Najbolj preperela pa je neodvisnost sama. Lepa načela, ki so jih vtelesili očetje republike s tem dokumentom so že dolgo samo na papirju. Angleški kralj se sicer ni več povrnil, toda imamo pa kralje Rockefellerje, Morgane, Guggenheime itd., ki so svobodi ameriškega ljudstva stokrat bolj nevarni in škodljivi kakor je bil kralj Jurij III. pred 138 leti.

Zvon svobode je počen — zanič. Počena je tudi neodvisnost. Zliti je treba nov zvon svobode— spisati novo proglašenje neodvisnosti!

To bo storil ameriški proletarijat.

---

70 MILIONOV DOHODNINSKEGA DAVKA.

Washington, D. C. — Prva kolekta dohodninskega davka (income tax) po novem ustavnem dodatku je končana in zvezni zakladničar McAdoo je objavil rezultat. Vlada je iztirjala vsega skupaj $71,386,156.13. Ta znesek pa lahko še naraste na 75 milionov, ker je še deset dni časa, da plačajo tisti ki še odlašajo. Največ je plačala država New York namreč $22,288,336.62, kar je vplačanega od korporacij in posameznikov. Na drugem mestu je Pennsylvania in tretji je Illinois. Najmanj je plačala država Kentucky namreč $3634. in naprej. Dohodninski davek plača vsak, kdor ima dohodkov $4000 na leto. Delavci — na žalost — torej niso prizadeti. Dobro bi bilo za nje, če bi bili!

'Manjkajočega člena' ne manjka.

Profesor Elliott I. Downing je v svojem predavanju na chikaški univerzi zadnji teden rekel, da takozvanega 'manjkajočega člena' (missing link) med opico in človekom v resnici ne manjka in da je veda zaključno dokazala, da se je človek razvil iz neke vrste (lemur) prastarih opic. "Jaz imam rajši opico za svojega prednika kakor pa figuro iz prsti ali blata kot so nas doslej učili," dejal je Downing. "Evolucija je ustvarila vse. Stvarjenje sveta ni bilo nič drugega kakor zbiranje plinov in meteoriškega prahu iz vsemirja. Na milione meteorjev in na milione ton prahu pade na zemljo vsako leto."

Teddy je mogoče odkril novo "reko" v Braziliji, toda do danes še ni iznašel, da je socializem mogočna sila na svetu.

Klanje Srbov radi atentata.

Umoru prestolonaslednika so sledili krvavi boji v Hercegovini. Mohamedanci poklali 200 Srbov. Izgredi v Zagrebu.

Budapešta. — Umoru prestolonaslednika Franc Ferdinanda in njegove žene v Sarajevu dne 28. jun. sledili so krvavi boji v Bosni in Hercegovini. V Mostarju, glavnem mestu Hercegovine so fanatični mohamedanski Bošnjaki dne 30. junija pobili okrog 200 Srbov in mnogo ranili z namenom, da "osvetijo" atentat na kronprinca. Na tisoče mohamedancev je naskočilo srbski oddelek mesta in nosili so napise "Smrt morilnim Srbom!"

Srbi so se nekaj časa branili z revolverji in posrečilo se jim je pognati napadalce v beg. Toda zadnji so se zopet povrnili v večjem številu in krvavi boj se je nadaljeval več ur. Končno so napadalci zažgali srbske hiše in na ta način so prisilili Srbe, da so prišli na plano in morali bežati. Vlada je razglasila vojno stanje v Mostarju in Sarajevu in šele vojaki so napravili mir.

Izgredi so izbruhnili tudi v mnogih drugih mestih. Na Dunaju so nacionalistični dijaki napadli srbsko poslaništvo, razbili vsa okna in sežgali srbsko zastavo. V Zagrebu vršile so se velike demonstracije proti Srbom. V hrvatski zborници so madjaronski in nazadnjaški poslanci opsovali poslance srbske koalicije z morilci in s klici: "Ali imate bombe pri sebi?"

Trupli umorjenega kronprinca in njegove žene so zadnji teden prepeljali z velikim žalnimi ceremonijami na Dunaj. Pogreb se vrši te dni in izmed zunanjih vladarjev se ga vdeleži le nemški cesar.

Morilec Gavro Princip je mlad študent, star 19 let. Pravi, da je prej študiral v Belemgradu in da nima nobenih sokrivcev. Dalje pravi, da je izvršil atentat radi sovraštva do Avstrije, ki je ugrabila Bosno in Hercegovino. Na atentat se je dobro pripravil. Radi svoje mladoletnosti bo teško kaznovan več kot s par leti ječe. Drugi atentator, Nedeljko Gabrinović, kateri je vrgel bombo pod prestolonaslednikov avtomobil, a ni pravočasno eksplodirala, je star 21 let in po poklicu črkostavec. Tudi on je prišel iz Belegrada in pravi, da je tam dobil bombo. Dalje pravi, da je storil svoj čin tudi iz narodnega sovraštva do habsburške dinastije in da ni nič znal za drugega atentatorja. Okolnosti pa dokazujejo, da sta bila oba atentatorja dogovorjena in brez dvoma jih je več v zaroti.

Atentator priznal.

Poznejše vesti iz Sarajeva se glase, da je metalec bombe Gabrinović povedal policiji, da je bil dogovorjen s Principom. Prišla sta skupaj iz Belgrada in bombe sta dobila iz srbskega arzenala v Kragujevacu. Imata še tri sokrivce. Zarotniki bi morali takoj po atentatu povžiti strup — pa nobeden ni storil tega.

Aretiranih je veliko Srbov, med njimi tudi dva poslanca bosanskega parlamenta.

Pogreb umorjenega kronprinca in soproge se je vršil v soboto.

Listnica.

Frank Brezovnik, Somerset, Colo.: Vašemu novemu naslovu ste pozabili pridjati tudi starega. Pošljite ga!

Jos. Pirc, Eleveth, Minn.: Vaš list hodi redno na box 185. Če ni prava box št. nam javite.

Dopisi, ki niso objavljeni v tej številki, pridejo prihodnjič na vrsto. Prosimo potrpljenja.

IZ NASELBIN.

New York, sredi junija.

Cenjeno uredništvo Proletarca!

Slučajno sem dobil v roke Amerikanskega Slovenca od 9. junija, kjer čitam poročilo nekega K. iz New Yorka. Poročevalec poroča, da je naše slovensko samostojno društvo sprejelo resolucijo glede zidanja Slovenskega narodnega doma, pa tarna, bo li žegnan ali ne.

Nevem kaj bi rekel gede zidanja Narodnega doma. Kar gotovo pa je, da brez klerikalcev ne bo Nar. doma. Zakaj naj pa klerikalci rabijo Nar. dom, ko vendar nimajo smisla za napredek, pa naj bo ta že naroden ali pa družaben. Moje mnenje je seveda, da zadostuje za naše razmere društven — ne pa Naroden dom.

Poročevalec "A. S." pravi, da to društvo izkorišča svoje člane. Well, jaz sem še malo časa član tega društva, vedel bi pa vseeno rad, kako jih izkorišča, da se bom znal varovati. Ali bi mi mogel dobri poročevalec to pojasniti? V tem kratkem času, od kar sem jaz poleg, nisem mogel zapaziti kakega izkoriščevanja. Stopi torej na plano g. K. in povej, kje leži zajec, zato ti bo gotovo vsak hvaležen.

Kdor čita "Amer. Slovenca" in ne pozna nobenega drugega časopisa v Ameriki, bi gotovo mislil, da je to edini slovenski časnik v Ameriki, ki bo rešil slovenske delavce na duši in na telesu. V tem listu se zlasti hvali dr. sv. Rafaela v New Yorku. Tega svetega društva še ne poznam in zato torej tudi nevem, na kakšen način pomaga slov. delavcem v boju za njih obstanek. Lahko si pa mislim, da kjer je svetnikovo ime, tudi far ni daleč proč — in kar je glavno — tudi ni daleč proč nenasitna farška bisaga. Kar velja o društ. sv. Rafaela, to velja o društ. sv. Cirila in Metoda! Obe sti samo nekakšni prosjaški postojanski, ki služite direktno ali pa indirektno rimski kliki.

Dobro se še spominjam, ko je bilo v Avstriji izprtje tiskarjev, kaj so uganjali ti nazovi narodjakarji in klerikalci z delavci-tiskarji. Državni poslanec dr. Korošec je takrat iskal za tiskarno sv. Cirila in Metoda v Mariboru grintovce. Taka je doslednost teh pobožnih narodnjakarjev: na eni strani mečejo delavce na cesto, na drugi strani se jim pa prilizujejo kot nekakšni dobrotniki. Klerikalci in popi so nasprotni vsakemu delavskemu gibanju in zagovarjajo z vso vnemo sedanji gnjili kapitalistični sistem kot eden najboljših — od boga samega sankcioniran. Ta sistem jim je dober, da bi bili le tudi delavci tako dobri, da bi jim nosili svoje krvavo zaslužene cente. Lanjsko leto se je newyorški Janez pritožil, češ, da ljudje premalo ofrajo cerkvi, da je bilo preveč centov, pa premalo niklov in kvodrov. Seveda, brooklynski Skazimir je še malo dražji; on pravi, da je vsak vdarec zvona vreden za vsakega vernega katoličana $1.00. Ali ni to sleparija? Da bi le že skoraj prišel čas, ko bo tudi za pope veljal zakon fekerije ,kakršen je bil sprejet napram goljufivim zdravnikom. Rimska klika pač misli, da se ne more ničesar zgoditi, ne da bi bila poleg verska humbugarija. Vaša vera je denar in zopet denar. Če bi danes prišel Kristus na svet, bi vas zopet zapodil iz templja.

Ali kar velja za verske humbugarje, velja tudi za takozvane narodnjakarske, katerih lepo število je okrog Sakserjevega podjetja. V marsičem si lahko podajo roko kot vredni bratci; kajti eni kakor drugi so nasprotniki delavca. Ti ljudje nimajo nič druzega ko velik jezik, da zabavljajo čez vero in pope, ko pride pa čas, da pokažejo svoj značaj, jim pade pa po navadi srce v hlače in reterirajo, da je veselje. Vsa ta golazen samega sebe ne pozna in vandra iz dne v dan kakor ladja brez jader. Celo njih življenje je eno velikansko nepoznanje samega sebe in druzih. Dobro bi bilo, da bi ti ljudje več čitali — in to čitali dobre poučne socialistične knjige in brošure, ki jih ima v zalogi Proletarec. Ena najbolja v tem času — in tudi najbolj priporočljiva — je "Katoliška cerkev in socializem", ki stane samo 10c in se jo dobi pri podpisanemu.

Pozdrav vsem zavednim delavcem širom Amerike!

L. Markun.

Rock Springs, Wyo.

Drago uredništvo Proletarca!

Ker se ne ogalašam pogosto, upam, boste odstopili malo prostora v našem Proletarcu. Delavske razmere so torej po vsi Ameriki slabe. Nekako tako je tudi tukaj? Zakaj bi bila tuk. naselbina izjema? Malo dela, — a brezposeljnih dovolj! Lahko si vsak misli, da je sedaj vsak srečen, kdor ima stalno delo. Kapitalisti dobe sedaj delavce za čisto nizko plačo.

Da je tako, so mnogo krivi delavci sami, ker se ne brigajo dovolj sami zase, za svojo izobrazbo, da bi zamogli pojmiti sedajno kapitalistično uredbo, ki daje kapitalistom postavno pravico izkoriščati vse, kar je njim izkoriščanja vredno. Če bi delavci več čitali, manj verjeli v naše pope in supersticijo, bilo bi že davnaj drugače na svetu. To vedo prav dobro tudi kapitalisti in popi sami; žal da tega ne vedo delavci, in prav to je tisto, kar drži prve in druge na krmilu — pravzaprav na plečih delavcev. Ali je kaj čuda, če je sedaj po vsi Ameriki vsepolno bumov, ki gredo iz mesta v mesto, s trebuhom za kruhom? Prav nič ne! Ali bo kdaj kaj boljše? In kdaj? Odgovor je seveda lahak — če bi bil le tako lahko pojmljiv in izvedljiv: takrat, kadar se bo delavstvo zavedlo svojega položaja in bo imelo voljo te razmere predrugačiti.

Dokler bo delavec na volilni dan oddajal svoj glas kapitalističnemu kandidatu, je pa zastonj pričakovati bojših časov zanj; jih tudi vreden ni! Dokler bo igralo ulogo pivo in smodka, mesto prepričanje, — dotlej res nimajo delavci pravice do boljših življenskih razmer!

Ali bo delavce ta demokratična "prosperiteta" izučila?

John Golob.

Piney Fork, O.

Prijatelji so me svarili naj se pazim, da ne bom napaden od malopridnežev izza grma, češ da je bilo že več drugih Slovencev napadenih, in glej spaka — uresničilo se je. Seveda je napadalec prizadjal sebi več škode kakor meni. No pa naj bo, stvar bo poravnana na pristojnem mestu, ker smatram, da osebne stvari ne sodijo v javnost.

Kakor znano v Ohio še vedno štrajkamo in nekateri naši bratje so že v prav slabih finančnih razmerah. Ne rečem da je naša naselbina najbolj prizadeta, ker tukaj se je preje še nekako stalno delalo. Toda so druge naselbine, ki niso imele te sreče, in je šlo vsled tega vse sproti. Draginja je strašna, dohodkov pa od nikoder, in to traja že tri mesece. Uradniki naše unije, ki je nastanjena v Bridgeport, imajo tudi zelo slabe čase, ko so vedno pod pritiskom žen in otrok štrajkujočih premogarjev, a v unijski blagajni ni denarja. Obdržavali smo že par shodov, da se posvetujemo, kar je kapitaliste in njih podrepnike silno bodlo v oči. Ti izkoriščevalci in njih petolizci nazivajo štrajkarje kakor pred letom v W. Va. z anarhisti, I. W .W. isti, živina, zverina itd. in naravno nadejo — žal, te besede odmev tudi v naši organizaciji sami.

Dne 27. maja je bil velik shod v Dillonvalle. Prišli smo skupaj iz več naselbin z zastavami in godbo na čelu. Dogovorjeno je bilo, da bo naš glavni govornik za ta dan John Moore iz Columbusa, O., ki je predsednik ohajskega distrikta, toda ni ga bilo, bil je bolan. To mesto so morali izpolniti drugi — ne tako privlačni govorniki. Drugi shod se je vršil dne 17. junija v tukajšnjem najstarejšem mestecu Smithfieldu; govoril je Jos. Ettor. Vse je bilo v redu in pri najboljši volji. Drugi dan je bil drugi shod v Dillonvalle in ko so to izvedeli kapitalistični hlapci, so takoj deputizirali nekaj barab, ki so se takoj posvetovali, kako bi napravili rabuko. Ko se je shod, odprl, jim najprvo niso bile všeč rdeče zastavice in zahtevali so, da jih zvijemo in vržemo proč. To se seveda ni zgodilo, toda ti niso odnehali. Ko je začel govornik svoj govor, je kompanijski superintendent Clyde Maurer delal tako neumestne opazke da ga je moral govornik Ettor opozoriti, naj se iznebi iz dvorane ali pa naj bo miren. Toda ni miroval tako dolgo, dokler ga ni nekdo krsnil po nosu. Pa še to ni pomagalo. Poleg njega je bilo nekaj takih, ki so skušali narediti nemir in pretep, da bi potem okrog lagali, da so vsega krivi le delavci, in da hočejo vse pridobiti s silo. Ker le ni bilo miru, smo se odločili, da gremo na privatno posestvo. Potem smo povedali malopridnežem, da je bolje zanje, če nam ne slede, in to so izprevidili kasneje tudi sami. Drugi dan je kapitalistično časopisje pisalo, kakšen boj je bil, da so padali stolci in da se je rabilo vse vrste orožje. Ettor, vodja I. W. W. da je hujskal ljudstvo naj požge vse kar gori, in da naj razbijemo unijo ter pristopimo k I. W. W. Vse to je bila seveda iz trte izvita in dobro preračunjena laž, ki naj bi vlekla pri delavcih ,da bi postali nezaupljivi napram uniji in bi potem kapitalisti laglje izvojevali zmago.

Ko je bil Ettor gotov, se je ljudstvo razšlo, Ettor je bil pa aretiran, dasi se Maurerja niti dotaknil ni. Da so katoliški popje denuciajnti proti Ettorju, dasiravno ni bilo niti enega popa na shodu ni nič čudnega!

Končno naj še omenim, da ko sem bil na letošnji konvenciji naše unije, sem predložil resolucijo, da izda unija pravila in plačilno pogodbo v slovenskem jeziku. Resolucija je bila sicer odklonjena, ampak je prišla pozneje vseeno pred eksekutivni odbor. S prijaznosti sta mi dejala sodruga predsednik Albasin in podpredsednik Roy, je eksekutiva zahtevi ugodila in sedaj dobe slovenski premogarji v Ohio prvič pravila in plačilno pogodbo v slovenskem jeziku. Kadar izidejo pravila, naj vsak slovenski premogar zahteva od lokalnih tajnikov pravila v slovenskem jeziku. Dobro bi bilo, da vsak premogar pravila dobro preštudira in če ima kdo kaj dodati, ali izboljšati, bomo to dodali na drugi konvenciji. Slovenci smo imeli že preje delegata na takih konvencijah, pravijo pa, da so poročali le o restavracijah in zaporih.

Socijalistični pozdrav!

Matt Tušek.

Butte, Mont.

Drago uredništvo Proletarca:—

Prosim, priobčite tole poročilo, ki se tiče tukajšnjih izgredov. Vem, da ste dobili že kašno drugo poročilo, ampak moje se morda v sodbi v marsčem razlikuje od drugih. G. N. v New Yorku, ki včasih napade navidezno naše pope, drugikrat se pa zopet z njimi pajdaši, pravi, da so v Butte same delavske homatije. G. N. piše in modruje, da hočejo tukaj in v Colorado ter W. Virginija prevladevati I. W. W.-isti.—Ampak v slučaju Butte je stva čisto druga. Pozitivno je že znano, da se hoče tukaj osnovati nova Unija, ki bo morda spadala k U. M. W., ali pa če bo samostojna, kajti tako ni moglo iti več naprej. Člani so plačevali po $5.25 na mesec, v novi Uniji bodo pa plačevali po 50c. Očividno je torej, da so bili v stari Uniji graftarji. Delavstvo se je pa naveličalo plačevati za graft, in je 13. junija revoltiralo. Skupno je tukaj zaposlenih okrok 10,000 rudarjev, pred 13. junijem je pa bilo na poziv Unije, ker niso unijski delavci hoteli pokazati članskih knjižic, odpuščenih iz dela vse število, izuzeto je bilo le 288, to so tisti graftarji, ki so tudi pozneje glasovali, da ostanejo pri starem lokalu. Dogodki, ki so se vršili 13. junija, so večinom vsem čitalejem znani. Največji grafterji so bili poleg seveda kakor povsod — katoliški Irci.

Dela se sedaj zopet s polno paro. Dela pa ni dobiti in brezposeljnih je dovolj, kar v letu tukaj ni v navadi.

Druzega posebnega ni. Če se razmere obrnejo na boljše, bom že poročal. — Končno želim, da bi naš zvesti Proletarec začel čimpreje izhajati kot dnevnik!

Pozdrav vsem zavednim delavcem širom Amerike!

M. Clemens.

Black Diamond, Wash.

Cenjeno uredništvo Proletarca:—

Iz naše naselbine ni bilo že dolgo nič slišati, zato sem se namenil, da jaz nekoliko poročam, pa upam, da dopis ne pride v koš. Z delom gre po časi — po dva do tri dni se dela v tednu, tako nekako kakor se glase poročila iz drugih krajev. — Letos v septembru nam poteče pogodba in na zadnji unijski seji smo že izvolili delegata za konvencijo, na kateri so bo sprejela nova plačilna lestvica. Treba bo zopet napeti vse strune, če hočemo da dobimo kak priboljšek od teh nenasitnih premogarskih mogotcev. Sedaj se bo šlo za pet odstotkov zvišanje plače in osemurni delavnik, ker sedaj smo v rovu skoraj po 11 ur na šiht. Če bi vse to dosegli, bi še bilo. Posebno slaba plača je na kompanijskem šihtu. Tako je v današnji — tako od naših popov hvalisani in slavoopevani družbi. Delavec, ki vse producira, ima toliko, da se komaj preživi, uni pa, ki nič ne delajo, pa toliko, da ne vedo, kako bi uničili in potratili svoje bogastvo.

Delavci, zbudite se iz sna in spreglejte! — Skoraj v vsaki slovenski naselbini imajo že socialistični klub, samo v Black Diamond ga še nimamo. Ali je Black Diamond res tako nazadnjaški, kakor izgleda? Jaz mislim, da ne, ampak to bi bilo treba pokazati dejanski. Ali bomo?!

Finci imajo tukaj svoj klub in godbo. Pred kratkem je bila tukaj Mother Jones, katero je povabil njih klub, da drži govor.

Govorila je o štrajku v Coloradu. Njen govor je bil v resnici krasen. Priporočala je premogarjem, naj stoje trdno rama ob rami, sicer jih premogarski baroni gotovo potisnejo še v večjo sužnost. Čast ji!

S socialističkim pozdravom,

L Debeljak.

Biwabik, Minn.

Cenjeni sodrug:—

Nemaram opisavati delavskih razmer; po čemu tudi, saj itak vsak ve, kako je danes, ko vlada kapitalizem. Mislim namreč, da samo jadikovanje in tožbe ne zadostujejo, pa če so prav v časopisu. Na delo je treba iti; na delo za socialistično organizacijo in njeno časopisje. Večina naprednih slov. delavcev je že spoznala, da je edina rešitev iz pod kapitalistične sužnosti v socializmu; to so sprevideli tudi zavedni delavci drugih narodnosti. Čitajmo torej Proletarca in organizirajmo socialistične klube. Ko bo delavec probujen, ga ne bo več vodil pop za nos. Vstal bo in se osvobodil iz duševnega in gospodarskega jarma.

Še enkrat: slov. delavci! V socialistične klube! Tajnik biwabškega kluba je F. Mahnič, Box 332.

Dne 24. junija smo imeli tukaj govornika. Govoril je v angleškem jeziku sodr. A. E. Hotcher, kateri je prav dobro poznan sodrugom po Rangu, posebno ga poznajo sodrugi v Aurori. Govoril je o revoluciji industrije. Poleg njega je stal in zijal — kot kapelj — kranjski čuvaj s svitlo zvezdo na svojih junaških prsih. Pri tej priliki se je nabralo tudi za tiskovni fond našega Proletarca $2.50.

Soc. pozdrav!

Henry Delles.

Lloydell, Pa.

Cenjeno uredništvo:—

Delavske razmere so tukaj prav slabe. Pa saj tudi po drugih krajih ni nič boljše. Delamo po dva do tri dni v tednu in še v teh par dneh se kaj slabo zasluži. Eni zaslužimo komaj za hrano. Prosperiteta pa taka! Seveda ni bilo in nebo za delavca nikdar prosperitete, dokler bo volil demokrata, progresista in republikanca, kajti ti vsi se žive ob žuljih delavca. Edina rešitev iz pod tega jarma je socializem. Mnogo delavcev proda samega sebe v sužnost ob času volitev za eno cigaro al čašo pive. Če ne bi bilo teh judežev, bi bil boj napram kapitalizmu mnogo krajši. Takim judežem je treba v teh časih "Prosperitete" spomniti na njih delo, pokazati jim je treba, kako slabo se izplača igrati judeža svojih lastnih interesov in interesov svojega bližnjega.

Poročevalec.

Waukegan, Ill.

Cenjeno uredništvo Proletarca!

Dne 26. julija t. l. priredi društvo "Slovenski Narodni Dom" veliko veselico na prostem v korist stavbe "Narodnega Doma". Na to veselico so vabljena vsa slovenska društva iz naše naselbine. Ob tej priliki bo vzdignjena številka za automobil, kar bi bilo želeti, da bi imel srečo Slovenec ali Slovenka. Vabijo se tudi Slovenci iz bližnjih slovenskih naselbin, kakor iz Chicago, Joliet Kenosha in Milwaukee. Veselica se začne zjutraj ob 8. uri. Kdor rojakov želi kupiti še tiket, se lahko oglasi pismeno ali ustmeno pri društvenem tajniku. Opozarja se končno vse brate delničarje, da se polnoštevilno udeleže prihodnje seje dr. "Slov. Narodni Dom", ktera se vrši 19. julija dopoldan, točno ob poldeveti uri v M. Slana dvorani. Prosi se tudi vse one, kteri imajo oddati tikete, naj jih do dneva seje izroče br. odbornikom na Market st. John Maček, na 10 cesti pa Andro Bartel in M. Kiren. Toraj rojaki, upoštevajte to glede tiketov, da jih razpečate kolikor mogoče mnogo in da potem izročite odrezek in ostale tikete nazaj do 24. julija, da se vsivknjižijo, da ne bode na dan piknika nobenega zadržka. Veselica se bo vršila na 10ti cesti v gozdu na Francinovi farmi, kjer ima društvo svoj prostor, kakor plesišče in drugo. Toraj z druženimi močmi!

Za dr. Slovenski Narodni Dom.

Na svidenje dne 26. julija.

Math Waršek, tajnik.

Vabilo.

Društvo Zaveznik št. 3 SDPZ. v Franklinu, Pa., preredi dne 12. julija t. l. velik piknik v korist društvene blagajne. Kdor članov se piknika ne vdeleži, plača 50c v društveno blagajno. Ta sklep velja tudi za oddaljene člane. Želeti je torej, da se te priredbe vdeleže vsi člani.

Vabimo najuljudneje tudi vsa tukajšnja društva na ta piknik. Piknik se vrši na Bonnarju, na farmi sobrata Jožeta Medleja. Začetek točno ob eni uri popoldne. Vstopnina za moške $1.00. Ženske so vstopnine proste, najsibodo oženjene ali neoženjene. Za pivo in druga okrepčila bo skrbel odbor. V slučaju slabega vremena se piknik ne vrši. V tem slučaju bo odbor poročal pravočasno v našem glasilu.

Louis Krašna, tajnik.

WILSON ZAFRKNIL ŽENSKE.

400 sufražetk je zopet obiskalo predsednika Wilsona 30. junija. Zadnji jih je lepo sprejel in lepo povedal, da ženska volilna pravica spada v zakonodajstvo posameznih držav, ne pa v kongres. Ko so ga pa ženske obsule s temeljnimi vprašanji, je Wilson namrdnil nos in rekel, da se mu "ne zdi spodobno, da bi se pustil izpraševati" in obrnil jim je hrbet. Ženske so pa gledale za njim — razčarane. Tako se godi tistim, ki beračijo!

NEKAJ PODATKOV IZ BUTTE, MONT.

Mesto Butte se nahaja v sredini Rocky Montains in je poznan kot najbogatejši hribček na svetu .Bakrena ruda je glavni produkt, dobiva se pa tudi zlata med bakrom v toliki množini, da se lahko za njegovo vrednost izplačajo vsi troški dobave kakor tudi topljenja vse rude.

Prebivalstvo mesta Butte sestoji iz različnih narodnosti. Irci in Kornišmeni pa nadvladujejo. Ko se dela s polno paro, je navadno zaposlenih do 12.000 rudarjev, ali kot je razvidno iz raznih poročil, dela sedaj le polovica rudarjev. Amalgamated Copper družba je ena večjih podjetij in zaposljuje 85 od stotkov vsega delavstva, bodisi na površju ali pa podzemljo. V kolikor toliko ima ta gori imenovana družba, svojo moč pri uniji v dotičnem okraju. Dokaz zato je, da so bolj radikalni elementi večkrat poskusili za kak priboljšek v rudnikih, ali bili so vedno poraženi, vzrok je pa največ iskati pri že gori navedenih faktorjih ali takozvanih voditeljih, ki prihajajo iz katoliško vzgojene Irske. Da ti Irski elementi provzročajo dosti neugodnosti med organiziranim delavstvom imamo razne spomine izza bojev organiziranega delavstva v Združenih državah in zelo težko se bo to preprečilo drugače kot da bodo morali organizirani delavci druzih narodnosti prevzeti v svoje roke vodstvo unij, n. pr. Nemci, Finci ali pa Slovani. To nam je dokaz, v koliko je potreba, da se tudi naši slovenski delavci zavzemejo za izobrazbo in uka angleškega jezika, ker le-ta je vzrok, da izostajamo izolirani, da si naši slovanski delavci zapomnijo take slučaje in da ob času volitev pri svojih krajevnih organizacijah volijo vedno, ako je prilika, za svojega narodnostnega kandidata, ker stem se veliko pripomore do histrejšega uspeha do boljše administracije vseh unij. Posamno je težko soditi narodnost Ircev in Kornišmanov ali vendar je dokazov dovolj, da se ti ljudje dajo zelo radi podkupiti od delodajalcev, lastnikov tovarn in rudnikov, sploh vseh podjetnikov.

Sedanje neprilike v Butte to potrjujejo. Pri svojih zadnjih lokalnih volitvah so imeli radikalci svoje kandidate za vse urade, ali so padli z večino glasov 712 proti 333 in tako so se umaknili v prid konservativcem. K temu je prvi in veliki vzrok, da se le ena desetina članstva zanima za volitve uradnikov, drugi vzrok je pa, ker se obdržujejo seje z večer, ko je skoraj polovica članstva na nočnem šihtu in nima prilike, vdeležiti se seje. Večino nezadovoljstva je pa povzročil visoki posebni asesment za michiganski štrajk, kateri je bil ena dnevnica zasluška, $2.00 kot splošni asesment organizacije, poleg pa še navadnega $1.00 na mesec, tako, da so plačevali od $6.50 do $10.00 mesečno.

Pred dobrim letom je Amalgamated družba vstanovila neki kartni sistem. In sicer tako, da kdor je hotel dobiti v tem okrožju delo, se je moral najprvo zglasiti v Parrot rudniku in uprašati za tako karto, ki ga je opravičila, da je smel beračit za delo pri rudnikih. Prosilec je moral odgovoriti na naslednja uprašanja: ime, poklic, starost, oženjen ali samec, in kje je delal zadnjih 18 mesecev? V uradu so stali nabiti lepaki z vsebino: "Povejte resnico; vsako prošnjo bomo natančno preiskali." Potem ko pride dela iskalec pred bosa, mu stavi ravno ista uprašanja in ako slučajno drugače odgovarja, ga zato enostavno vržejo iz dela. Poleg tega je odlok družbe, da se ne sme dati eni in isti osebi več kot tri take prosilne karte na leto, to pa znači, kako lahko se pri tem "black lista" posameznega delavca, ako nevgoja družbi. V kolikortoliko se smatra pritem krive voditelje unije, ker ni tega preprečila, čeravno je bilo odglasano z 11 proti in 1 za; do tukaj so se zavzeli in pritem odglasanju je stvar obtičala kakor mrtva, in tako je prišla v polno moč pri družbi. Drugi slučaj je: ko je 500 Findlancev izgubilo delo. Dasiravno so findlanski delavci najbolj radikalni od vseh

Vabilo Na Prvi Jugoslov. Socialistički Izlet

katerega prirede

Jugosl. soc. klubi, št. 1, 6, 20 in 60

V NEDELJO, DNE 26. JULIJA 1914

v Byer's Piknik Grove. Irving Park Blvd. in N. California Ave.

To je takozv. "Basket Piknik", na katerega vzame vsak svoj "lunč" seboj —Tam bo tudi gorke bravine., Poleg govora bodo tudi šaljive igre in ples.

POTOKAZ: Za tiste iz jugozapada: vsaka kara, ki vozi do Elston Ave.; po Elston Ave. do Irving Parka, po Irving Park vshodno do Californie Ave.; zatem 2 bloka na jug peš.—Za tiste iz jugovshoda: Kara na Clark Str., ki vozi do Irving Park Blvd., po Irving Parku zahodno do California Ave., zatem še dva bloka na jug in na mestu ste.

Vstopnina za moške 25c—Ženske v spremstvu moških so vstopnine proste.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: FRAN PAVLOVČIČ, box 705, Conemaugh, Pa.
Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 3, box 91ja, West Newton, Pa.
Tajnik: ALOJZIJ BAVDEK, box 187, Conemaugh, Pa.
Pomožni tajnik: IVAN PROSTOR, box 120, Export, Pa.
Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Pomožni blagajnik: JOSIP MARINČIČ, 6408 St. Clair Ave., Cleveland, Ol

ZAUPNIK:

ANDREJ VIDRIH, box 523, Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

VILJEM SITTER, 1. nadzornik, Lock box 57, Conemaugh, Pa.
FRAN TOMAŽIČ, 2. nadzornik, Gary, Ind., Toleston, Sta., box 73.
NIKOLAJ POVŠE, 3. nadz., 1 Craib st., Numrey Hill. N. S. Pittsburg, Pa.

POROTNIKI:

IVAN GORŠEK, 1. porotnik, West Mineral, Kansas, box 211.
JAKOB KOCJAN, 2. porotnik, 274 Lunnen Street, Johnstown, Pa.
ALJOZIJ KARLINGER, 3. porotnik, Girard, Kansas, R. F. D. 4. box 86.

VRHOVNI ZDRAVNIK.

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
GLAVNI URAD v hiši št. 46 Main Street, Conemaugh, Pa.

POMOŽNI ODBOR.

Dremelj Jožef, box 275, Conemaugh, Pa.
Gačnik Ivan, 425 Coleman ave., Johnstown, Pa.
Zaman Franc, box 556, Conemaugh, Pa.
Klinar Martin, 812 Chestnut street, Johnstown, Pa.
Rupert Jakob, box 238, Soth Fork, Pa.
Gabrenja Matija, R. D. 1, box 120, Johnstown, Pa.

PRIPRAVLJALNI ODBOR ZA ZDRUSTEV SLOVENSKIH PODPORNIH NAPREDNIH ORGANIZACIJ.

Predsednik: Viljem Sitar, box 57, Conemaugh, Pa., član S. D. P. Z.
Zavertnik Jožef, 2821 Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. N. P. J.
Martin Konda, 2656 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., član S. S. P. Z.
Hrast Anton, P. O. New Duluth, Minn., član S. N. P. J.
Štefančič Martin, box 78, Franklin, Kans., član dr. sv. Barbare.
Frank J. Aleš, 4006 W. 31st St., Chicago, Ill., član S. D. P. & P. D.
Goršek Ivan, box 211, West Mineral, Kans., član A. S. B. P. D.

Uradno Glasilo: PROLEARTC, 4006 W. 31st Street, Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni, pošiljati vse dopise in denar, naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja glasom pravil, edino potom Poštnih; Expresnih; ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo urad glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

narodnosti, ki delajo v rudnikih, se ni storilo nobenega pravega koraka v njih prid, ampak se je govorilo o štrajku, kar je pa le ostalo pri besedah samih! Glede solidarnosti pri organizaciji nam dokazujejo številke iz michiganskega štrajka sledeče:

	solid.	nesold.
Finci	100%	00%
Italijani	80%	20%
Slovani	65%	35%
Švedi	35%	65%
Anglo-Amerikanci	15%	85%

Toraj iz teh številk je razvidno, da so se Finci izkazali popolnoma zavednim svojih delavskih zahtev med tem, ko na drugi strani jasno kaže, da so takozvani Amerikanci — kot se navadno sami nazivljejo — vsi oni, ki prihajajo iz Angleško Irske, bili po večini propalice — skebi.

Buttski rudokopi so nekaj posebnega. Za slučaj, da bi se dalo ustaviti vse delavce pri sesalkah strojnike, kurjače, zažigalce in rudarje, bi jim v 24tih urah prav gotovo privolili na vsako zahtevo, to pa ker bi se prav gotovo vsi rudokopi pogreznili in z vodo zalili, ako bi trajal štrajk le malo časa, kar bi stalo milijone dolarjev škode. Znano je, da ako bi sesalke prenehale sesati vodo so rudokopi takoj vsi pod vodo. Ako bi čuvaji ognja prenehali z delom, pretila bi nevarnost do take meje, da bi se jih sploh ne dalo z lahka spraviti zopet pod varstveno kontrolo, poleg bi se pričleo takoj vse podirati in vzelo bi mesece, predno bi se zamoglo ponovno pričeti z delom s polno paro. Ker pa Amalgamated družba vse to dobro ve, zato tudi vedno pazi, da so voditelji unije v kolikor mogoče pod nje vplivom. V Montani mesto da se nekomu reče v jezi ali kakor sibodi naj gre v "pekel" (hell), se ga raje pošle naj gre delati v Butte, ker Butte je itak tako blizo pekla kot se zamore navaden človek približati; temperatura v skoro vseh teh rudnikih je od 90% do 120% gorkote in enih novih še celo več. Nadalje mora delati tudi takozvani "Buzzy" stroj, pri katerem mora delati en sam mož, požirati mora bakreni prah in še nadvse najslabejše je v kraju, kjer kaplje bakrena voda, katera povzroča kot opečene bolečine in človek izgleda kakor da je sifilstičen od znakov, ki jih zapušča opeklina te vode. Z drugimi besedami bi se lahko reklo, da sedaj, od kar je kart sistem, sodelavec, pojdi gremo k Parrat rudniku pa dovoljenje, da gremo 8 ur v pekel. Stem je veliko povedano. Po statističnem poročilu mestnega zdravnika v Butte, umrje 85 odstotkov ljudi v Butte, za rudarsko jetiko. V letu 1910 je bilo število prebivalcev v Butte 39,165, na pokopališču v Butte pa leži nad 85,000 ljudi, kar znači, da je za kratko dobo, kar odstoji to rudarsko mesto, padlo mnogo kapitalističnih žrtev za $.

Treba je, da se delavstvo organizira; ali treba je tudi, da ko že organizirano deluje v procvit in za svojo lastno korist čim največmogoče. Toda ako delavec pristopi v organizacijo le iz namena, da dobiva večjo dnevno plačo, še ni dokaz, da je delavstvo dotične organizacije rešeno! Ne, šele tedaj, ko ste pristopili k kaki delavski organizaciji vas veže dolžnost, da delujete v notrajnosti te, ter da vedno pazite, da se stvar razvija za političnem ciljem, treba je ob času volitev voliti člane, ki so socialističnega mišljenja, ker le socializem kaže pot do prave emancipacije delavstva in občine ali mesta v katerem delavstvo dela, živi in se bojuje dalje za svoj končni cilj.

G.

Za Waukegan, Ill.

Tukajšnji Jugoslovanski socialistični klub štv. 45, priredi v nedeljo dne 12. julija piknik, na takozvani francinovi farmi, pri 10ti cesti. Vstopnina je za moške 50c, pivo prosto, ženske so vstopnine proste.

Ker je čisti dobiček namenjen klubovi blagajni, klubova blagajna pa, kakor vseh socialističnih klubov, v pomoč delavcam kakor: za izobrazbo, politične boje, štrajke i. t. d., se uljudno vabi vse slovenske in hrvatske delavce, da se kar v največjem številu udeleže veselice omenjeni dan, da nam s tem pripomorete do boljšega vspeha.

Želimo in pričakujemo udeležbe tudi od sodrugov bližnjih naselbin, kakor: iz Kenoshe, Milwaukee in Chicage, ker se nudi lepa prilika nekoliko si ogledati našo naselbino, in par urie se zabavati v prijazni šumici s tukajšnimi rojaki in sodrugi.

Ne pozabite toraj omenjenega dne! Stari in mladi, Slovenci in Hrvati, od blizu in daleč, vsi na socialistični piknik na francinovo farmo v Waukegan!

Za točno postrežbo, vsestransko zabavo in red, bode skrbel

Odbor.

KDO DELA ZA LJUDSTVO?

Ako zastavimo to vprašanje Kranjskemu Janezu v Jolietu, se bo Janez potrkal po prsih in rekel: "Katoliška cerkev! S tem je Janez povedal vse in nikdar ne bo v svojem listu povedal, da klerikalna stranka v domovini igra doma ulogo demagoga, v parlamentu pa ulogo ljudske izdajice.

Mnogo Slovencev, ki žive v Združenih državah, se po letih zopet vrnejo v domovino, ko so si gospodarsko nekoliko pomogli. Samoposebi se razume, da je za te rojake velike važnosti, da so poučeni o političnih dogodkih, ki se vrše v domovini. Pa tudi ostalim ameriškim Slovencem ne škodi, da spoznajo klerikalce v pravi luči in se prepričajo, katera stranka dela za ljudstvo in katera stranka vodi ljudstvo za nos.

Poročilo o sejah delegacij avstrijskega državnega zbora nam daje o tem jasno sliko. Pri razpravi o poračunu zunanjega ministrstva je prvi govoril sodrug dr. Ellenbogen, čigar jasna in stvarna izvajanja so napravila močan vtisk. Glavne misli njegovega govora prinašamo pod poročilom o seji delegacij. Za njim je govoril grof Lützow, ki je dejal, da ni ustvarila Avstrija Albanije iz kakršnihkoli plemenitih nagibov (to smo že davno vedeli,) da je bilo vse oficiozno govoričenje o osvoboditvi albanskih plemen istorija za naivne duše), temveč iz prav sebičnih lastnih namenov. Potem je govoril dr. Šusteršič in sicer najprej na dolgo in široko o krivicah, ki se gode koroškim Slovencem, nato o razmerju Avstrije napram Italiji in o italijanskem vseučilišču v Trstu. Dr. Šusteršič je dejal, da je italijansko vseučiliško vprašanje postranskega pomena. Dr. Šusteršič je zopet enkrat razkril vso svojo hinavsko, demagoško nrav. Sedaj, ko čuti, da mora postati tudi njegova stranka nekoliko bolj narodna, ker drugače ne vzdrži konkurence z liberalno, se je naenkrat spomnil koroških Slovencev, ki jih je bil tako grdo izdal takrat, ko je šlo za razdelitev državno-zborskih volilnih okrajev. Takrat jim je odjedel en okraj, sedaj pa pretaka pomije o koroški raji. Končno je besedičil tudi nekaj o Veliki Avstriji, fraze seveda, ampak dobro preračunjene fraze. Dejal je: "Monarhija je močnejša nego se misli. Ne samo po svoji veliki, krepki, pripravljeni armadi, ampak tudi po močnih silah, ki od vseh strani monarhije teže proti središču, sedežu našega častitljivega monarha. Avstrija kliče. Avstrija vpije po združitvi vseh spečih sil v mogočno Veliko Avstrijo. Mi rabimo avstrijske politike, avstrijsko-dinastične politike na zunaj. Velika Avstrija bodi mogočna zaščitnica svobode narodov, mogočni faktor evropskega ravnotežja in miru, jamstvo sigurne in častne prihodnjosti cesarstva in dinastije!" (Ta demagog zasluži za svoje dinastično klečeplastvo red sv. Bizanca iz usnja.) — Nemški "radikalec" dr. Mühlwerth je branil Stürgkha. Vse častivreden "radikalec", ki zagovarja absolutista. — Hrvat dr. Baljak je govoril o jugoslovanskih vprašanjih. — Češki separatist Vanek pravi, da je svetel žarek v vedno silnejši militaristični politiki vseh držav propaganda delavstva za mir. Zmaga socialnih demokratov na Francoskem in v Švediji pomenja zmago mirovne ideje. V sredo se je nadaljevala razprava. O dogodkih v Albaniji je podal grof Berchtold sledečo izjavo: "Z ozirom na vesti o nemirih v Albaniji in ogroženju položaja kneza, si usojam sporočati delegaciji sledeče: V zadnjih dnevih so se nasprostja tako poostrila, da so se osnovale čete v okolici Drača, kar je v Draču samem povzročilo skrbi. V varstvo knežje rodbine sta poveljnika avstrijske in italijanske vojne ladje sporazumno odredila izkrcanje mornarjev. Do kakega posredovanja pa doslej ni prišlo. Italijanska vlada, ki ima pred Dračom mnogo manjšo vojno ladjo kakor je naša, je poklicala pred Drač svojo torpedno flotiljo. Esad paša je na naši vojni ladji." Zanimivo na tej izjavi je to, da grof Berchtold tako malo ve o delovanju svojega prijatelja Esad paše, ki ga je bil še pred kratkim tako lepo sprejel na Dunaju.

Delegat Langennan je interpeliral ministrskega predsednika grofa Stürgkha, če je resnična vest, da je zapeljaval dr. Klima državne uradnike k zlorabi uradne tajnosti. Stürgkh je odgovoril, da taji dr. Klima vsako krivdo in da je uvedena v tej zadevi najstrožja preiskava.

Delegat sodrug dr. Ellenbogen je interpeliral grofa Berchtolda zaradi dogodkov v Albaniji. Delegat sodrug dr. Ellenbogen je ob tej priliki pokazal, kje da tiči pravi vzrok avstrijske mizerije. Dejal je:

V ekspozeju ministra za zunanje zadeve zbuja pozornost trditev, da živimo z vsem svetom v prijateljskih odnošajih. Če pa premotrimo dejanski položaj, tedaj ugotovimo, da narašča čim dalje bolj nasprotstvo, da ne rečem, sovraštvo proti Avstriji. V Srbiji vlada naravnost smrtno sovraštvo proti nam, ogibljejo se vsakega gospodarskega in političnega stika z nami. Respekt Grške pred nami se očividno javlja v neprestanih konfliktih ob južno albanski meji in ni še gotovo, če pomenjajo dogodki zadnjih dni končno poravnavo konfilkta. V Rumuniji pretepajo može, ki je samo na sumu, da goji prijateljska čuvstva za Avstro-Ogrsko. Rusko časopisje hujska neprestano proti nam. Francoska se trudi, da nas zadavi gospodarsko in če opazujemo naša zavezника, tedaj vidimo, po vseh italijanskih mestih gibanje, ki ne skriva sovražnega značaja proti Avstriji. Iz govora princa Schönaicha-Calorata v nemškem državnem zboru posnemamo, da Nemčija ni navezana na prijateljstvo Avstrije. V odseku je bilo mnogo govora o tem, naj se ne vmešava Italija v notranje zadeve Avstrije. Ker pa obstoja tendenca nacional. združitve, je pač tako, da najde v Italiji odmev vsaka resnična ali dozdevna krivica Itailjanom v Trstu. Isto velja o Jugoslovanih, če zavlada na Hrvaškem kak Cuvaj, o Nemcih v državi, če se zgodi krivica Nemcem v Pragi, in o Rumunih v Rumuniji, če prikrajšujemo politične pravice Rumunov na Ogrskem. K temu prihaja še to, da je avstrijska narodnostna politika že stoletja sem sovražna narodom. Posledica tega je, da zbujamo nezaupanje in sum celo tam, kjer želimo resnično prijateljstvo kakor n. pr. nasproti Rumuniji. Čas je že, da skrbimo za to, da ne bo dajala Avstrija venomer povoda za mednarodno iredento. Imamo res zmagovalno sredstvo za premaganje te irenente. To je najširša demokracija za Avstrijo. S tem bi odvzeli predvsem nacionalni občutljivosti na zunaj ost, na znotraj bi pa odstranili sovraštvo narodov proti državi, ki jo smatrajo za svojega krvnika. Divjanje narodov proti državi, pri čemer so vlada, parlament in vsi faktorji brez moči, je tudi posledica tega, da niso bili fevdalci v odločilnem trenotku toliko nesebični, da bi premagali svoj razredni egoizem, da bi spoznali potrebe časa in računali z njimi. Kako izgledajo učinki tega narodnostnega prepira?

Ravno ob pravem času so izšla pisma drja. Kaizla (dr. Kaizl je bil finančni minister v Thunovem ministrstvu in je izrabljal svoje mesto v najostudnejše nacionalistične namene), ki kažejo te učinke. Kar pišejo nemški listi o tem, je seveda tendenciozno. Ali preko vsega tega ne moremo tajiti, da veje iz vseh teh pisem popolna malomarnost napram državi, brezdvomno tendenca, nacionalne interese, namreč to, kar so smatrali dr. Kaizl in njegova stranka (mladočeška) za nacionalne interese, postaviti na mesto države, stremljenje, izdolbsti državo, jo izpodkopati, jo takorekoč nacionalno infecirati, razkrojiti jo z nacionalnimi zahtevami. Značilno je to, da pri številnih namestitvah, ki jih je bil izvršil dr. Kaizl, ni odločevala ne poštenost, ne sposobnost, ne izkušenost, temveč edino le vprašanje, če je dotičnik dober Čeh. Državniško mišljenje je bilo naravnost ovira pri namestitvi!

Razrušitev parlamenta je drugi učinek narodnostnega spora: Zabranitev vsake koristne zakonodaje, vsakega naravnega razvoja države. Najbolj zanimiv učinek vsega tega spora je pa učinek na naše finance. Način uprave naših državnih financ postaja vedno bolj podoben upravi v času absolutizma.

Še vse bolj žalostno je pa to, da je posledica nerešenih narodnostnih vprašanj popolno uničenje zasebnega in javnega čuta za pravo. Za vsakogar, ki ima le iskro čuta pravičnosti, je nekaj groznega, da zadošča za obsodbo pred porotniki to, da je obtoženec druge narodnosti. To občutijo socialni demokratje najbolj, ker v prvi vrsti predstavljajo nje za "narodne izdajalce". Oni časi so že minuli, ko je uprizarjalo delavstvo anarhistične atentate. Danes jih uprizarja buržvazija napram delavstvu! Ali naj delavstvo prenaša to mirno? Vsemu temu pa postavljajo krono razsodbe najvišjega sodišča. Meščanstvo tira vedoma državo v absolutizem. Razstoličenje ljudskega zastopa se maščuje vedno na narodih in njihovih zastopnikih. Čas je minil, ko je bilo mogoče trajno vladati z metodami absolutizma. Današnji proletarci niso več topa masa ko nekdaj, temveč ljudje s političnim razumevanjem in s tako živo potrebo po politični svobodi, da je nemogoče, iztrgati jim to potrebo iz srca. Ni več mogoče, da bi puščali žive potrebe narodov trajno nerešene. To, kar ustvarja meščanstvo danes s svojo politiko, ni le absolutizem, temveč anarhija, propast, v katero očividno korakamo. Socialni demokratje so v revolucionarnem nasprastvu k današnji državi. Ampak dokler obstoja država, zahtevajo od nje, da tudi izpolnjuje svojo dolžnost, namreč te, da predstavlja najvišjo obliko družabne organizacije, ki je danes mogoča, in da izvršuje svojo kulturno misijo. Če ta država tudi ni naša država, vendar želimo, da bodi zdrava. Zato kličemo narode v Avstriji neprestano k zavesti in jim pripovedujemo, da zastopajo lastne interese če izgrade to svojo državo in da koristijo z medsebojnim sovraštvom le reakciji.

To kar bodi res avstrijsko, to imenuje svoboda narodov, demokracija. Če je prišla vlada pred leti do spoznanja in pomagala za upostavitev splošne volilne pravice, če je spoznala, da je demokracija zdravilo za Avstrijo, tedaj zahtevamo, da ne zastanejo vlada, parlament in vsi drugi faktorji pri tej enostranosti, temveč da spoznajo, da mora postati demokratična tudi uprava, ne le zakonodaja. Šele potem in le potem bomo imeli v resnici avstrijsko državo. Zato moramo končno spoznati edino resnico, ki vodi do cilja. Avstrija postane demokratična, ali pa preneha biti!"

Razširite svoje znanje! Poučite se o socializmu! Razvedrite si duha! — "Proletarec" ima v svoji književni zalogi sledeče knjige in brošure:

LEPOSLOVNE KNJIGE, POVESTI:

Maksim Gorky: Mati 1.00
Etbin Kristan: "Samosvoj", mehka vazba ..... .80
Upton Sinclair (poslov. Jos. Zavertnik in Iv. Kaker): "Džungel", Povest iz chicaških klavnic $1.00
Etbin Kristan: "Francka in druge" ..... .25
"TTTajnosti španske inkvizicije". (Dosedaj izšli samo štirje snopiči.— Snopič po ..... .05

BROŠURE ZA SOCIALISTIČNO PROPAGANDO:

Enrico Ferri: Socializem in moderna veda ..... .60
"Država prihodnjosti" ..... .20
"Proletariat" ..... .10
Etbin Kristan: "Nevarni socializem" ..... .15
"Komunistični manifest" ..... .20
"Kdo uničuje proizvajanje v malem" ..... .15
"Socializem" ..... .10
Socialistična knjižica ..... .05
"Kapitalistični razred" ..... .15
"Strahovi" ..... .15
"Vojna in socialna demokracija" ..... .15
"Občinski socializem" ..... .35
"Moderni socializem" ..... .10
"Naša bogatstva" ..... .05
"Vojna" ..... .15
"Katoliška cerkev in socializem" ..... .10

KNJIGE IN BROŠURE ZA PROTIKLERIKALNO PROPAGANDO

Prof. Wahrmund (poslov. A. Kristan): "Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost" ..... .35
"Krst sv. Vladimirja" ..... .25
"V dobi klerikalizma" ..... .20

DRUGE KNJIGE IN BROŠURE:

"Program socialistične stranke za leto 1912—16 — 100 kom. ..... .07
"O konsumnih društvih" ..... .10
"Narodno vprašanje in Slovenci" ..... .15
"Moderni politični razvoj. — Moderni gospodarski razvoj. — Cilji socializma" ..... .10
Primož Trubar ..... .05
Zadružna prodajalna ali konsum ..... .15
"Štiri črtice". (Poljune zbirke "Več luči!" 5. snopič.) 1. Nekaj iz življenja fajmoštra Kozamernika. 2. Kako dolg rep je imel pes svetopisemskega Tobije. 3. V nebesih. 4. Konec sveta in sedež za "nebeške kraljevstvo" ..... .12
"Kako je lep vojaški stan". (Poljudne zbirke "Več luči!!" 6. snopič) ... .10

Socialistična knjižnica dosedaj 2 zvezka po 5c komad.

Vse te knjige in brošure pošljemo poštnine prosto.

NEKAJ NAVODIL ZA NAŠE ZASTOPNIKE.

Da bo sodelovanje med zastopniki in upravništvom Proletarca popolnejše in točnejše, priobčujemo sledeča navodila, po katerih naj se ravnajo vsi cenj. zastopniki pri pošiljanju naročnine ali dopisov:

1. Vsa poročila za v list naj bodo pisana na eni strani, in če je le mogoče — s črnilom.

2. Zastopniki, katerim je potekla pobotna knjižica, ali da jo sploh še niso prejeli, naj to nemudoma naznanijo upravništvu.

3. Pri pošiljatvi naročnine, je treba navesti vedno točen naročnikov naslov, kakor Bx št., ali hiš. štev., ulico in mesto in državo.

4. Pri spremembah je treba poleg novega javiti tudi stari naslov.

5. Vsi denarni izkazi za katerikoli fonde, kakor tudi oglase ali dopise, ki ne dospejo v upravništvo do sobote popoldne, ne pridejo v prihodnjo — torkovo izdajo, ampak prvo izdajo za le-to, izvzemši, če je pismo poslano po "Special Delivery."

Upravništvo.

STE ŽE SLIŠALI KAJ O ZADRUŽNI TRGOVINI ALI KONSUMIH.

Podjetja vseh vrst vstanovljena podlagi zadružnosti, so podjetja bodočnosti; samo le-ta imajo zasigurjeno svojo bodočnost poleg drugih koristnih družabnih naprav, ki služijo v občo korist človeštvu.

Kdor se želi poučiti natančneje o zadružnih podjetjih, — kar je treba znati vsakemu, ki se šteje naobraženim naj nemudoma naroči knjigo

"ZADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM",

ki jo je založila slov. sekcija J. S. Z.

CENA KNJIŽICI JE 15c ENA S POŠTNINO in se jo naroča pri upravništvu Proletarca, 4006 W. 31st St., Chicago, Ill.

Trgovci knjig dobe popust.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

— Lastnik in izdajatelj: —

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko $2.00 za celo leto, $1.00 za pol leta. Za Evropo $2.50 za celo leto, $1.25 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl. — socialistične zveze v Ameriki. —

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nerednosti, je pošiljati predsedniku družbe

Fr. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl. Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Workmen's Pubishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, $2.00 a year, $1.00 for half year. Foreign countries $2.50 a year, $1.25 for half year. -:- -:- -:- -:-

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4006 W. 31. STREET, CHICAGO ILLINOIS.

Telephone: LAWNDALE 9677

PRODANE DUŠE!

Neštetokrat se je že dokazalo, da so duhovni raznih ver najponižnejši hlapci kapitalistov, ki so pripravljeni prodati delavce kapitalistom še za manjši denar, kot je Judež prodal Krista. In kedar smo duhovnom očitali izdajstvo delavcev, jih pokaazli v pravi luči kot najemnike kapitalistov, nad katerimi ima njega veličanstvo Lucifer veliko veselje, so današnji avguri odgovorili: Socialisti napadajo vero, ljudstvo boj se jih kot strupenega gada.

Kje je iskati pravo strupeno kačjo zalego, dokazuje dogodek, ki se je odigral v Ligi za zakon in red v Coloradu.

To ligo je ustanovila Colorado Fuel & Iron Co. največji izkoriščevalci delavnega ljudstva v Coloradu, ki se jeze, da so rudarji zaštrajkali, ne da bi svoje izkoriščevalce vprašali za dovoljenje. Liga ima svoj sedež v Denverju in njena naloga je, da brani svoje pokrovitelje — izkoriščevalce delavstva. Premogovniški baroni so sedaj silno razkačeni na inozemske rudarje, ker so pognali v beg miličarje in njih najete strelce, ko so jih hoteli s svinčenkami prisiliti, da se pod starimi pogoji vrnejo na delo. Jezni so pokrovitelji lige na inozemske rudarje in liga kot ponižna dekla svojih pokroviteljev se seveda tudi huduje nad njimi.

Ta čedna liga je obdržavala svoje zborovanje, na katerem sta bila glavna govornika dva hlapca Gospodova, ki nosita versko livrejo. Govor posvečenih hinavcev, ki trdijo, da slede Kristu, lahko učinkuje na take ljudi, za katere mislijo drugi, ne more pa učinkovati na razsodne ljudi, ker znajo ločiti Kristove nauke od govorane plačanih Judežev v duhovniški obleki.

Rev. H. M. Pingree, pastor Asbury metodistovske cerkve v Denverju in kaplan coloradske milice, je tekom svojega govora dejal naslednje:

"Štrajkarji na jugu so nevedni inozemci. Prihajajo iz krajev, kjer se ljudi vlada z železno pestjo in vojaškimi bajoneti. Navajeni so te železne in jeklene vlade. Vlada se jih lahko le z železom in jeklom. Gospe, govorim kot krščanski duhoven. Za sedanjo guvernacijo tega ljudstva ni upanja. Mogoče je upanje za njih otroke.

V listih je bila povest, da je milica podirala stene v domu rudarja. Ako bi bil jaz imel kaj opraviti s tem ,vzel bi palico dinamita in pognal omenjeno hišo v zrak. Milica je dobila informacije, da je v hiši skrito orožje in strelivo. Ko so podrli stene, so našli puške in strelivo za deskami.

Gospe, kaj bi se moralo zgoditi že zdavnej in kaj naj se zgodi sedaj? Organizirati je treba stražarski komitej, ki bi vprašal vse te štrajkajoče rudarje: "Ali ste ameriški državljani? Ali hočete postati ameriški državljani?

In kdor bi rekel ne, tega bi bilo treba zapreti in poslati tje, odkoder je prišel. Zaprite in deportirajte vsakega moža, pa bo konec anarhiji. Tako početje bi napravilo mnogo krika, ali gospe, to je edino patriotično in tudi versko delo, ki bi se moralo izvršiti.

Vi ste čuli poročilo, da se izgubi za eno tretjino več človeških življenj v coloradskih rudnikih kot v drugih. Mogoče je res — ail jaz ne verjamem. Ako je to resnica, potem so vzroki. Ozračje v tej državi je suho in premogov prah ložje eksplodira. To so vzroki za take reči.

Ni bolj finih ljudi v državi kot državni miličarji. Z generalom Chasejem sem noč in dan. Poznam ga ,da je kristjanski gentleman.

Ko smo prvič šli na štrajkovno polje, so nam nasproti prišli z godbo na pihala in pozdravili so nas s plapolajočo ameriško zastavo. Meni se je zdelo to žalenje, ker sem videl ameriško zastavo v rokah takih mož. Mogoče premočno govorim kot kristjanski duhoven, ali imam rdečo kri in govoriti moram, kot čutim.

Drugo žaljenje vere in Kristovih naukov je izvršil rev. J. P. Martin, pastor presbiterijanske cerkve in kaplan coloradske milice. V psovkah na štrajkarje je posnemal svojega predgovornika. Neumne goske v svili in žametu, katere sta nazivljala bojevita božja agenta "gospe", so ploskale, ko sta vezala otrobe.

Vzlic takim dogodkom se pa jolietski Janez, kakor vsi drugi Janezi, ki nosijo versko livrejo in pravijo, da uče Kristove nauke, povprašujejo, zakaj delavci vsem cerkvam obračajo hrbet?

DELAVCEM — NIČ!

Program kongresne zbornice je gotov. Nobenega važnega zakona ne bo več predloženega na tem zasedanju. Kongres ima rešiti le še vprašanje, dali bo mogoče spraviti pod streho skrpucane protitrustne zakone, na kar bo zasedanje končano in kongresniki se bodo razpršili — agitirat za ponovno izvolitev.

Sedanja zbornica — z demokraško vladno upravo vred — je prišla do svoje moči pod pretvezo, da je naklonjena delavstvu. Vodilne glave pri organizaciji American Federation of Labor so zagotovile večini delavstva, da so demokratje prijatelji delavcev.

Ves ta čas — poldrugo leto — je zboroval kongres; predsednik in drugi vodje demokratov so imeli dovolj časa, da vzakonijo najbolj važne točke svojega programa. Imeli so tudi absolutno kontrolo v zbornici, tako da se ne morejo pritožiti o kakih ovirah.

In kaj je bilo v tem času storjenega za delavstvo? Kaj so delavci profitirali od demokraškega kongresa? Koliko so na boljšem?

V tem času ,odkar ima demokraška stranka absolutno premoč v kongresu in vladne vajete v rokah, bilo je na milione delavcev vrženih na cesto. Milionom je bila in je še odrečena priložnost za porabo moči in zmožnosti v proizvajanju potrebščin.

V tem času izbruhnili so največji štrajki, kakoršnih ni bilo že dolgo; izbruhnili so pod pritiskom gorostasnega kapitalističnega izkoriščanja in tiranskih razmer.

V tem času se ni niti najmanj zmanjšala beda proletarskih slojev, brezposelnost niti otroško delo.

To so pereče stvari, za katere se zanimajo delavci. Zanimajo se za večje pravice in svobodo v proizvajanju bogastva; zanimajo se za odpravo ali zmanjševanje brezposelnosti, otroškega dela in neštetih drugih krivic; zanimajo se za večje plače in krajši delavnik. Vse te reči imajo delavci pred očmi kadar gredo na volišče in od izvoljenih faktorjev pričakujejo, da bodo ta vprašanja rešili potom zakonodajstva, da jim ne bo treba vedno štrajkati.

Ali kaj so dobili? Predsednik Wilson niti eden demokraški kongresnik ni niti sugestiral kakega zakona, ki bi se le z daleč dotaknil kateregakoli omenjenega vprašanja. Govorilo se je sicer o nekakih predlogah v olajšavo štrajkov in nekaj sličnega, a vse je ostalo le pri besedah.

Ali naj delavci še v nadalje upajo? Ali naj upajo kaj od vladajoče stranke, katera ima glavno moč v tistem delu republike — na jugu — kjer najbolj cvete otroško delo, kjer deca delajo po 12—14 ur dnevno, kjer beda odjeda volilno pravico večini delavcev in kjer gospodarijo najgrše forme kapitalizma? Ali naj delavci upajo kaj od demokraške stranke, katera ima tudi na severu svojo moč v ravno tistih mestih, kjer gospodarijo največji izkoriščevalci delavstva?

Wilson ne more, demokraška stranka ne more storiti ničesar dobrega za delavce in — obenem zobati iz rok kapitalizma. Dvema gospodarjema je nemogoče služiti .To je enostavni in neizpodbiti fakt, toda delavstvo v obče ga še ne pozna.

Čas je, da delavci spoznajo ta fakt in da si izberejo krajšo ter sigurno pot do izhoda. In ta pot je **socialistična stranka.**

DELAVSTVO IN POLITIKA.

Polagoma priznavajo tudi nasprotniki, da je delavstvu potrebna organizacija. Kar je tako očitno, da se ne more skriti nobenemu količkaj normalnemu očesu, se je dalo zatajevati nekaj časa, ne pa za večnost. Med življenjem posedujočih slojev in delavstva je pričela razlika. Včasi ni bilo treba govoriti o tem, ker so delavci sami kolikor mogoče skrivali svojo bedo. Bilo jih je sram lakote, raztrganosti, smradnega stanovanja in nesnage. Če ni bilo drugače, so vtopili svoje gorje v žganju, ne misleči in ne vedoči, da ga s tem le povečavajo. Da bi bila zoper njih trpljenje mogoča kakšna pomoč, jim ni bilo znano. Kajti videli so razmere, kakršne so bile, pa se jim je zdelo, da mora biti tako in da ne more biti drugače. Iz tega se je porodilo nekaj, kar je bilo podobno zadovoljnosti; resnična zadovoljnost pa to ni bila in ni mogla biti. Topa vdanost v navidezno neizpremenljivo usodo, izvirajoča iz nepoznanja razmer in nezaupanja v svojo moč je uklepala proletariat močneje kakor železne verige. Gospodujoči sloji pa so bili s tem popolnoma zadovoljni.

To se je izpremenilo,ko je socialna demokracija zdramila delavstvo in mu pokazala, da niso razmere, v katerih živi, predpisane od nobenega božanstva, ampak da ima človek moč do njih in da jih lehko nadomesti z drugimi. To delo prebujenja se ni dalo izvršiti igraje; na eni strani je bila otopelost ljudstva prevelika, na drugi pa je bil cilj, ki ga je kazal novi nauk, presijajen, prebleščeč. Vladajoči sloji so pogreznili množice v tako nevednost, da so se zdele njih zanemarjemu razumu najenostavnejše resnice pretežke. Ali sosialna demokracija je premagala tudi te ovire, in polagoma so začeli moderni sužnji spoznavati, da imajo pravice do življenja, katerih pa ne morejo pričakovati od nobene milosti in nobene dobrote. Začeli so se organizirati, da si ustvarijo moč in sposobnost za boj.

Odgovor vladajočih je bilo kruto preganjanje. Delavsko gibanje se je smatralo za puntarsko. Kakor na vojni se je zdelo mogotcem vsako nasilstvo dovoljeno. Vsaka stavka je veljala za rebelstvo. Delavci so postali "notranji sovražnik". Vsa sredstva, s katerimi razpolaga kapitalistična država, so morala pomagati za zatiranje "družabne nevarnosti". In ko ni mogla najkrutejša uporaba zakona ugonobiti naraščajočega gibanja, so postavili socialiste izven zakona. V Nemčiji so napravili posebno postavo proti socialistom, v Avstriji so razglasili izjemno stanje, pa tudi v Ameriki ni bilo nič boljše.

Ali tudi to ni dovolj zaleglo. Skoraj bi se lehko trdilo, da je preganjanje socialni demokraciji tem več koristilo, čim okrutnejše je bilo. In ko je fiasko vsega uničevanja pokazal brezuspešnost sile, so vladajoči sloji oznanili novo vero: Delavci imajo pravico, da iščejo pomoči, imajo prav, če se organizirajo, ali svoje organizacije morajo postaviti na podlago obstoječe družbe in ne smejo pridigati razrednega boja. Kajti da se delavcem v primeri z drugimi sloji slabo godi, je resnica; zato se jim ne sme prepovedati stremljenje po zboljšanju.

Tedaj je bilo treba le še enega koraka: Da ustanove gospodujoči sami organizacije za delavce. Tudi ta korak se je storil. Nastale so "delavske" organizacije na verski in narodni podlagi.

Ali "vera" in "narodnost" sta le pretvezi za nekaj druzega, kar se ne sme glasno povedati; braniti imata kapitalistični družabni red in odvračati delavstvo od razrednega boja, brez katerega je vsaka resnična rešitev delavstva nemogoča. Take organizacije hočejo biti strokovne; od politike pa imajo biti ločene, ali pa se imajo uvrstiti v obstojajoče meščanske stranke.

Za kratkovidne ljudi je taka vaba mikavna. Čemu naj bi delavec tratil čas spolitiko, če si brez nje lahko pomaga? Naj se z njo ukvarjajo drugi, ki imajo zanjo časa dovolj; saj so delavci zadovoljni, če dosežejo gospodarske uspehe, in za to bodo menda zadostovale tiste "strokovne" organizacije?

Zavednemu delavcu, ki se ne zadovoljuje z zavestjo, da ima premalo plače in preveč napora, ampak ki pozna tudi vzroke svojega položaja, se seveda ne bo moglo s takimi sladkimi besedami dopovedati, da je pametno, prepuščati izkoriščevalcem skrb za izkoriščane. Zaveden delavec bo ravno na političnem polju iskal neodvisnost, ker ve, da se gospodarska vprašanja ne dajo ločiti od političnih in da si je kapitalizem ravno s politiko utrdil svojo moč.

Politika ni nič druzega kakor zastopanje interesov. In če so interesi delavstva različni od kapitalističnih interesov, tedaj ni mogoče zastopati obojih po enem kopitu. Vse meščanske stranke, pa naj slone na narodni ali cerkveni ali pa kakšni drugi podlagi, hočejo ohraniti in obraniti sedanji družabni red. V njem pa ni rešitve za delavstvo. Kajti to je razumnim delavcem že davno znano, da si morejo v družbi, ki je zgrajena na kapitalizmu, v najboljšem slučaju nekoliko olajšati bremena, nikakor pa ne morejo uiti izkoriščanju. Tudi če bi mogle narodne ali verske "strokovne" organizacije v posameznih slučajih pridobiti svojim članom kakšno zboljšanje, n. pr. kakšno povišanje mezde, bi bil ta uspeh nezadosten, dokler je zakonodajstvo v rokah delavskih nasprotnikov. Zakaj to kar si je delavec vtovarni pridobil, mu zakonodajstvo s politiko dvakrat in trikrat lehko vzame.

Za delavce je samostojna politika najvažnejša potreba že v sedanji družbi, še bolj pa za premaganje te družbe. Ako pripada delavec stranki, v kateri sede agrarci, tedaj ne more pričakovati, da bodo njemu na ljubo opustili visoke agrarne carine, ki mu podražujejo kruh in meso. Gospodje ga vabijo v svojo stranko le zato, da jih ne bi motil, kadar delajo zakone za svoje profite na njegov račun. Enako je, če je v stranki, v kateri odločajo industrijski delodajalci. Tudi oni ne bodo sami sebi rezali v živo; če bo treba sklepati recimo o skrajšanju delovnega časa ali o odpravi nočnega dela, bodo gotovo bolj mislili na svoj žep kakor na potrebe delavcev.

Fraze o skupni politiki so limanice. V stranki, ki ni njegova, ne bo mogel delavec nikdar uveljaviti svojih zahtev. Zato potrebuje lastno stranko, in če je to egoizem, je zdrav egoizem. Tudi kapitalisti ne snujejo svojih strank za to, da bi v njih zastopali interese drugih in izdavali svoje koristi. Vsako strankarstvo je egoistično, in ravno zato, ker zastopajo vsi drugi politično svoje interese, jih mora tudi delavstvo politično zastopati, in sicer kot delavstvo, torej v delavski politični stranki.

KAPITALIZEM KOT REVOLUCIONAR.

Že več časa se pojavljajo v kapitalističnih in drugih meščanskih listih vesti, ki vzpodbujajo k novim izjemnim zakonom proti socialni demokraciji in strokovnemu gibanju. "Revolucionarne" tendence delavskega gibanja so oplašile te rešitelje države. Nepoučljivi kakor so že ti ljudje, menijo, da bodo s starimi nasilnimi sredstvi potlačili ali pa ovirali boj delavstva za osamosvojitev, ne glede na to, da so že v raznih kapitalističnih državah pogoreli v tem oziru. Vso kapitalistično ozkosrčnost preveva misel: ko bi se nam posrečilo le tem par hujskačem zabraniti njih delo, potem bi velike mase delavskega razreda zopet krenile na pot mirnega podvrženja pod nasilna sredstva kapitalističnega gospodarskega načina.

Če bi se res posrečilo udejstviti vse pobožne želje predstaviteljev kapitalizma ter iz njih ustvariti zakonodajna in policijska dejanja, bi se le-ti niti za las ne približali svojemu cilju, po katerem tako vroče hrepenijo. Doživeli bi kmalu še večje ogorčenje, kot ga že itak ustvarja naravni gospodarski razvoj. Z elementarno silo bi se osvobodilno gibanje proletariata razlilo čez nove jezove ter bi jih odplavilo. Kar temu gibanju daje nepremagljivo moč, ni delo mož in žen, ki izražajo hrepenenje kvišku stremečih mas in se vsled tega uživalcem kapitalizma zde nemir vzbujajoči hujskači. Resnično revolucionarni element je sam kapitalistični razvoj. Vsak, ki je v njegovi službi, ki sodeluje na izpolnitvi proizvajalnega razvoja, je revolucionar, seveda skoz in skoz nezaveden revolucionar.

Na dveh pojavih se posebno jasno kaže, kako revolucionarno učinkuje kapitalistični razvoj, kako si sam ustvarja predpogoje za nadomestitev kapitalizma po socializmu ,ter s tem povzroča neizogiben prevrat obstoječega državnega in družabnega reda v interesu človeštva. Ena teh kapitalističnih razvojnih tendenc sili na združevanje posameznih obratov v velike industrijske zveze, kartele in truste, ki se morajokoněno steči v ogromni obrat z enotnim vodstvom in enotnim nastavljanjem cen. Druga razvojna tendenca je diferenciranje dela od izurjenja delavca na en posamezen, vedno se ponajavljajoči prijem vsled česar postane delavec samo še velik sestaven del stroja.

Združevanje posameznih obratov ene obratne panoge v podjetje z enotnim vodstvom izključuje popolnoma najprej preveliko večino prvotnih podjetnikov kot samostojne, razpolagujoče osebe iz proizvajalnega razvoja. Iz njih napravlja samo prejemalce rent, v kolikor niso postali samostojni na kakem drugem polju. Še več: industrijelna zveza z enotnim vodstvom popolnoma izključuje vsako tekmovanje, ki se ga vedno hvalisa kot veliko prednost kapitalističnega obratnega načina, kot vzvod vsakemu opravilnemu in tehničnemu napredku. Zboljšanje strojnih naprav v takem velikem obratu, ki ga more sedaj en konkurent vsiliti drugemu, pride v zastoj. Tako prihaja razvoj kapitalističnega obrata do svojih najskrajnejših posledic naravnost v razdobje relativnega zastoja, ki bi bil popoln, če ne bi drugi činitelji od svoje strani silili na izpolnitev obratnega načina. Odločilno za cenitev kapitalizma pa je, da ravno on v svojih, najvišje razvitih oblikah vsekakor sam odpravlja njemu lastnega činitelja napredka. Z združevanjem industrije v trustih odpade torej tudi zadnji vzrok, ki ga zagovorniki kapitalizma sedaj še navajajo kot njemu koristnega.

Ko pa bo socializem stopil na mesto kapitalizma, bodo vsi obrati — veliki in majhni — prešli v last skupnosti. Potem bo naraščajoči individualni interes vseh obratnih članov, ki so obenem kot družabniki tudi uživalci obratnih proizvodov, v višji meri nadomestil tekmovanje kot činitelj napredka. Torej že združitev v trustih revolucionarno pripravlja socializem.

Druga, v isti smeri učinkujoča tendenca kapitalizma je stremljenje po vedno dalje idoči delitvi dela. V vseh ogromni obratih najrazličnejše vrste, v vseh deželah, zlasti pa v Zedinjenih državah je delitev dela že toliko napredovala, da je delo posameznih delavcev omejeno že na edine prijeme. Za podjetnika, ali bolje rečeno, za dividende požirajočega delničarja ima to veliko prednost, da mu pride delo ceneje in da vsled tega raste nadvrednost. Kajti človek, ki izvaja vedno le en prijem, postane končno v tem tako izurjen, da ga izvrši z manjšo močjo v najkrajšem času. Vsled tega se torej pomnoži najvišja izmera njegovega dela v gotovi dobi. Četudi vsled tega narastejo delavčevi prejemki, naraste še v mnogo večji meri dobiček podjenika ali delničarja.

Do sem bi se še moglo spraviti v skladje potek razvoja z interesom napredka človeštva sploh. Toda naraščanje zmožnosti posameznih za posamezne primljaje ima svojo slabo nasprotno stran. Človek, ki uro za uro, dan za dnevom in leto za letom opravlja vedno isti prijem in to ob vedno napeti pozornosti, mora nujno končno poneumiti. Polagoma neha biti misleč človek ter postane samo sestavni del stroja. Na tem kaj malo izpreminja možnost duševnega ukvarjanja v dobi odmora. Skupni učinek večnega ponavljanja enega prijema se ne more popraviti v kratkih odmorih. Zato bi bili potrebni čisto drugačni odmori ter pogosta menjava v načinu zaposlenja, oboji pogoji dela, ki jih kapitalistični obrat ne bo dovolil.

Ni treba posebej poudarjati, da tudi v tem slučaju prihaja interes kapitala v nerazrešljivo nasprotje z interesi človeštva, kar istotako sili v nadomestitev kapitalizma po socializmu.

Torej, naši cenjeni nasprotniki lahko iz tega črpajo nauk, da so razmere, ki revolucionarno učinkujejo, da se kapitalizem po svojih lastnih razvojnih tendencah poganja dalje, tako, da mora konč no z naravno nujnostjo preiti v socializem. Mi socialisti samo pojasnjujemo ta proces, ter ga skušamo z zavednim in smotrnim delom pospešiti in spraviti do dobrega konca v prid človeštva.

BELEŽKE.

Delavci danes izbirajo dobre in "fest" možake za postavodajne posle, a kar imajo od njih — so dolgi nosovi. Čas je, da delavci ustvarijo razmere, ki bodo naredile dobre ljudi.

"Kapitalist in delavec imata vzajemne koristi." To se pravi, da oba zahtevata proizvod dela. Zato se pa ne bota nikdar zedinila.

"Hranite denar za deževne dni!" nam svetujejo dobre in skrbne duše. Sure Mike! In ko delavci hranijo par stotakov v kaki "dobri" banki, gre banka po hrbtu k maši — a delavci, ki so hranili za "deževne dni", ostanejo na dežju! To so dobrote kapitalizma.

Zopet se odpira lovska sezona za kapitalistične politikaše. Volitve se bližajo. Že mečejo stare trnke — obljube — da bi vjeli "suckerje". Koliko jih bodo zopet letos vjeli?

Delavci so izkopali in zgradili Panamski kanal — ki je do danes največje podjetje na svetu — brez kapitalistov. Ravno tako bi lahko izvršili vsako delo v republiki brez kapitalistov. To dokazuje — in ne samo to — da bi delavci čisto lahko izhajali brez kapitalistov; in kako srečni in zadovoljni bi bili!

Gospodarski napredek za posameznika v kapitalističnih razmerah pomeni ,jemati potom renta, obresti in profita tistim, ki proizvajajo bogastvo. To je z drugimi besedami postavni rop. Socializem bo odpravil rent, obresti in profit, vsled česar bo napredek zagotovljen vsakemu, kdor bo hotel delati in ustvarjati bogastvo.

Pijani urednik kompanijskega lističa v Calumetu se neprestano klanja svoji sveti trojici: McNaughton mu je bog oča, Luka bog sin in Peter Collins pa bog sveti duh! Pustimo ga naj se klanja. That's all!

Atentat na avstrijskega prestolonaslednika in njegovo ženo je sad razmer, ki jih ustvarja avstrijska vlada. Umor sam na sebi je vreden, da se ožigosa kot blazen čin, kateri ne bo spremenil gnilih razmer v Avstriji niti roparske avstrijske politike na Balkanu. Toda dunajska dvorna kamarila, katera misli, da sme po "milosti božji" izžemati in tlačiti narode brez meje, lahko zareže blazni čin v Sarajevu na svoj rovaš.

"NAŠI ZAPISKI".

Kdor se hoče poučiti, kaj je socializem ta naj se naroči na "Naše Zapiske" katera revija se odlikuje po svojih originalnih in interesantnih člankih.

"Naši Zapiski" so edina slovenska znanstveno socialistična revija mejuje jih sodrug dr. H. Tuma, odvetnik v Gorici.

'Naši Zapiski" izhajajo mesečno v obliki leposlovnega lista (magazin) ter stanejo za celo leto za Ameriko $1.30. Naslov: Uprava "Naših Zapiskov", ulica Treh Kraljev, štev. 16, Gorica, Primorsko, Austrija.

Jugoslov. socijalistična Zveza v Ameriki.

EKSEKUTIVA:

Filip Godina, B. R. Savić, Frank Petrič, M. Lučić, Fr. Aleš, M. Polovina, J. Krpan, Ž. Bajskić, Alex Dubravac, Frank Hren in J. Begić.
Ilija Šušnjar, gl. tajnik, Mid City Bank Bldg., 4th Floor, cor. Halsted and Madison Sts., Chicago, Ill.

Seje eksekutivne so vsako prvo soboto v mesecu ob 8 uri zvečer.

NADZORNI ODBOR:

Mike Mavrich, Chicago, Ill., John Rogel, La Salle, Ill., Nick Hinich, Milwaukee, Wis.

ODBOR ZA UPRAVO ZVEZNE TISKARNE.

G. Berger, Jos. Zavertnik ml., B. R. Savich, I. Steiner, Fr. Petrich, blagajnik. — Vse informacije o tiskarni daje tajnik tega odbora Jos. Zavertnik ml., 2821 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Klubi, ki žele govornike, naj se obrnejo na gl. tajnika.

ARKANSAS: —
83. Jenny Lind, Ark.—Jugosl. soc. klub, taj. Anton Pečar, R. F. D. 3, Box 147.
107. Huntington, Ark.—Jugosl. soc. klub, tajnik Jno. Jarcinovich.
140. Hartford, Ark. — Tajnik Louis Slamnik, box 36, Hartford Ark.

CALIFORNIA:
68. Oakland—San Francisco, Cal.—Jugosl. Soc. Udruž., tajnik F. Pintar, 987 Jackson.
138. San Francisco, Cal — Tajnik John Golobich, 707½ San Bruno ave., San Francisco, Cal.

COLORADO: —
132. Pueblo, Colo. — Jugosl. soc. klub, tajnik Chas. Pogorelec, 508 Moffet St.

ILLINOIS: —
Štev. 1. Chicago, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Filip Godina, 2806 So. 41. ave.
4. La Salle, Ill. — Jugosl. soc. skupina, tajnik John Rogel, 1037 — 2nd St.
6. Chicago, Ill. — Jugosl. Soc. Udruženje, tajnik Jos. Horvat, 1830 So. Racine Avenue.
20. Chicago, Ill.—Jugosl. soc. udruženje, taj. Pétar Kokotovich, 2296 Clybourn Avenue.
45. Waukegan, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Paul Peklaj, 527 Belwedere St., organizator J. Zakovšek. Seje so vsako drugo soboto v mesecu ob 8. uri zvečer in vsako zadnjo nedeljo v mesecu ob 9. uri dopoldne v dvorani J. Stražišarja.
46. Panama, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Joe Ferjančič, box 10.
50. Virden, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Fr. Reven, box 12. Seje so vsake 2. in 4. nedelje v mesecu ob osmi uri zjutraj v Union Hali
56. East St. Louis, Ill. — Jugosl. socialistično udruženje, tajnik John Badalich, 1119 N. 3rd St.
60. Cicago, Ill. — Jugosl. socialistično udruženje, tajnik S. Sekulich, 3247 Emeral ave.
64. Livingston, Ill. — Jugosl. socialističen klub, tajnik Frank Krek, P. O.
67. Springfield, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Bregar, R. R. 8, c. o. Kramzar.
84. Witt, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Fr. Porenta, box 446.
92. Zeigler, Ill. — Jugosl. soc. združenje, tajnik M. Vidakovich, Box 166.
106. De Pue, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Jos. Omerza, Box 651.
109. Granite City, Ill.—Jugosl. soc. klub, tajnik S. Gjurishich, b. 665, Madison, Ill.
110. Staunton, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Jos. Mostar, box 351, organizator John Pukl, box 147.
115. Buckner, Ill.—Andrew Barnich.
120. So. Chicago, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Pretnar, 11256 Fulton Av.
121. E. St. Louis, Ill.—Jugosl. soc. Udruž., tajnik R. Vižintin, 3217 Louisiana Bl
126. Peoria, Ill.—Jugosl. soc. udruž., taj M. Markšič, 2006 So. Adams St.
128. Nokomis, Ill. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Mekinda, box 607.
135. Palos Park, Ill. — Taj. P. Shejatovich, box 24.

INDIANA: —
25. Indianapolis, Ind. — Jugosl. soc. skupina, tajnik J. Bruder, 710 Holmer avenue.
41. Clinton, Ind. — Jugosl. soc. klub, tajnik Karl Poglodič, box 192; organizator Ant. Ladiha, 824 N. 9th St. Seje so vsako prvo in tretjo soboto v mesecu ob 7. uri zvečer.
Organizator L. Prašnikar. Seje so vsako prvo nedeljo ob 5 uri popoldne
53. Gary, Ind.— Jugosl. soc. udruženje, tajnik Lj. Bogdanovich, 1317 Wash. St.

KANSAS: —
30. Breezy Hill, Kans.—Jugosl. soc. skupina, tajnik M. Smolšnik, R. R. 2, b. 208.
31. West Mineral, Kans.—Jugosl. soc. skupina, tajnik John Goršek, box 211, W. Mineral, Kans.—Seje so vsako 2 in 4. nedeljo v mesecu ob 2 uri popoldne v E. Mineral, dvorani št. 6.
34. Frontenac, Kans. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Fr. Zattich, box 114.
80. Franklin, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Vegel, Box 38.
81. Skidmore, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Čemažar, Box 34.
82. Carona, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Blaž Mezori, Box 162.
91. Stone City, Kans.—Jugosl. soc. klub, tajnik Mike Maček, Box 484.
133. Dunkirk, Kans. — Jugosl. soc. klub, tajnica Apolonia Brezovar, Dunkirk, Kansas.

MICHIGAN: —
48. Calumet, Mich.—Jugosl. soc. združenje, tajnik Jos. Ozanich, 407½—5th St.
61. Detroit, Mich. — Jugosl. soc. udruž., tajnik M. Petrovich, 1180 Russell St.
88. Detroit, Mich.—Jugosl. Udruž., tajnik M Stojadinov, 39 Hastings St.
114. Detroit, Mich.—Jugosl. soc. klub, tajnik Jos. Primer, 416 Philadelphia Ave.

MINNESOTA: —
22. Chisholm, Minn.—Jugosl. soc. združenje, tajnik M. Maurin, box 223.
54. Aurora, Minn. — Jugosl. soc. klub, tajnik J. G. Mihelich, Box 251.
119. Biwabik, Minn. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Mahnich, Box 332.
142. Irontown, Minn. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Butarac, box 284.

MISSOURI: —
14. St. Louis, Mo. — Jugosl. soc. udruž., tajnik F. Ferenčevich, 1858 S. 9th St.
129. St. Louis, Mo.—Jugosl. soc. klub, tajnik Vinc. Cajnkar, 2213 Graveis Ave.

MONTANA: —
73. Red Lodge, Mont. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Gerkman, box 44.
96. Bear Creek, Mont. — Jugosl. soc. klub, tajnik A. Ermenc, Box 57.
101. E. Helena, Mont. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Benchina, Box 201 Seje so vsakega 2. v mesecu ob 8 uri zvečer.
111. Butte, Mont.—Jugosl. soc. udruž., tajnik Sim. Fabianič, 212 S. Shields av.
134. Klein, Mont.—M. Meznarich, box 127.

NEW YORK: —
124. Albion, N. Y.—Jugosl. soc. udruž., taj. Petar Putnik, Box 55.

OHIO: —
2. Glencoe, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik John Kravanja. — Redne mesečne seje so vsako 2. nedeljo popl. pri sodr. N. Žlembergerju.
18. E. Youngstown, O. — Jugosl. soc. udruženje, taj. Sp. Markovich, 58 Sycamore St., Youngstown, O.
26. Neffs, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Karl Dernač, box 26.
27. Cleveland, O. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Andr. Bogataj, 1095 E. 71st St. Vinc. Jurman, organizator. — Seje vsak 2. četrtek in četrto soboto ob 8. uri zvečer v mesecu na 1107 E. 61. St.
38. East Palestine, O.—Jugosl. soc. skupina, taj. Jak. Istenich, b. 304. Seje se vrše vsako zadnjo nedeljo ob 2. uri pop. v mesecu pri sodr. Fr. Bogataju. Organizator Frank Hostnik.
49. Collinwood, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Gus. Kabaj, 424 E. 157th St., Cleveland, O.
62. Youngstown, O. — Jugosl. soc. klub, taj. John Petrich, b. 680, Youngstown, O.; organizator Anton Kikel.
71. Cleveland, O. — Jugosl. socialistično udruženje, tajnik S. Špoljarec, 5327 Standard St.
72. Collinwood, O.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Koželj, 4429 Aspenwalle av.
76. Euclid, O. — Jugosl. socialistični klub, tajnik John Ulaga, Cut Rd. & Goldar St., organizator Karol Kotnik.
86. Akron, O. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik S. Horvat, 369 Washington
89. Lorain, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Geo. Petkovšek, 1794 E. 29th St
95. Piney Fork, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Fr. Sedej, P. O.
113. Bridgeport, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik Mart. Škoda, Box 750.
123. Maynard, O. — Jugosl. soc. klub, taj. Dom. Feltrin, Box 272.

OREGON: —
47. Portland, Ore.—Jugosl. soc. združenje, tajnik S. Zlodi, 141 N. 16. St.
141. Steubenville, O.—Jugosl. soc. združenje, tajnik Peter Mandich, 418 S. 3rd st.
143. Newark, O. — Jugosl. soc. klub, tajnik A. Gradisber, 346 Wilson St.

PENNSYLVANIA: —
3. N. S. Pittsburg, Pa.—Jugosl. soc. skupina, tajnik Fr. Gayer, 408 E. Ohio st.
5. Conemaugh, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Podboj, Box 218. — Seje so vsak drugi in četrti četrtek v mesecu.
10. Forest City, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Frank Ratais, box 685.
12. E. Pittsburgh, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik S. Blagić, Box 388. John Gračanin, organizator.
13. Sygan, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Kvartich, b. 453, Morgan, Pa.
16. Clairton, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik M. Dugina, box 155, Blair Sta., Pa.
19. Farrell, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Frank Buyer, 1051 Hamilton av.
32. West Newton, Pa. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Jos. Zorko, Box 91a.
51. Monessen, Pa.—Jugosl. soc. udruženje, tajnik Stef. Pogledič, box 329.
57. So. Side Pittsburg, Pa. — Jugosl. soc. udruženje, tajnik M. Z. Mamula, 2620 Sarah St.
59. New Brighton, Pa. — Tajnik J. Svilkovich, Beaver College, Beaver, Pa.
63. Herminie, Pa. — Jugosl. socialistični klub, tajnik Frank Rome, box 106, R. F. D. 3, Irwin, Pa.
65. Johnstown, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Hribar, 509 Broad St.
69. Herminie, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik L. Jesenšek, box 367.
70. Large, Pa. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Nick. Jakrlin, Box 102.
74. Willock, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Dolinar, L. Box 112, organizator Jack Miklančič, L. Box 3.
75. Braddock, Pa. — Jugosl. soc. združenje, tajnik S. Mihalich, 22 — 5th ave.
77. McKees Rocks, Pa. — Jugosl. soc. združ. Tajnik J. G. Dobričič, box 88.
78. Ambridge, Pa.—Jugosl. soc. združenje, tajnik Vid Habitov, Box 552. Seje vsake tretje nedelje v mes. ob 9. dopoldne u prostorih Soc. Ed. Bureau.
87. Fayette City, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Gartnar, b. 378. — Organizator John Baraga. Seje se vsako zadnjo nedelje v mesecu.
90. Primrose, Pa. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Pet. Bacher, Box 707.
93. Browndale, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik F. Verbaja, box 140, Forest City.
97. Homer City, Pa. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Stevo Janič, Box 421.
98. Garrett, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik John Kralj, box 227.
99. McKees Port, Pa. — Jugosl. soc. združenje, tajnik M. E. Kolibash, 521 Spring St.
100. Ellsworth, Pa. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Jos. Puškarich, box 161, Ellsworth, Pa.
104. Woodlawn. — Jugosl. soc. združenje, tajnik M. Premuzich, Box 770.
105. Marianna, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Louis Miheve, box 25.
112. Lemont Furnace, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Frank Grame.
116. Johnstown, Pa. — Jak Kocjan, 274 Lunnen St.
117. Lloydell, Pa. — Anton Zalar, Box 127, Beaversdale.
118. Meadow Land, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik Paul Posega, box 365 Canonsburg, Pa.
127. Dunlo, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Louis Gomizel.
130. Bessemer, Pa. — Jugosl. soc. udruž., tajnik R. Babich, Box 86.
131. E. Pittsburgh, Pa.—Jugosl. soc. klub, tajnik B. Novak, 6568 Roman Ave.
144. Fitz Henry, Pa. — Jugosl. soc. klub, tajnik Louis Lastajnar, box 112.

WASHINGTON: —
28. Roslyn, Wash. — Jugosl. soc. združenje, tajnik Mike Ozanich, Box 905.
102. Buckley, Wash. — Jugosl. soc. udruž., tajnik J. Pokarich, P. O., Spiketon, Wash.

WISCONSIN: —
9. Milwaukee, Wis.—Jugosl. soc. udruž., tajnik Thos. Stepich, 377 Greenbush avenue.
11. Kenosha, Wis. — Jugosl. socialistično združenje, tajnik S. Knezek, 119 Maple Court. Organizator M. Čubrilo. — Seje so vsako zadnjo nedeljo v mesecu v na Socialist gl. stanu.
35. West Allis, Wis. — Jugosl. soc. združenje, tajnik S. Beshenich, 469 — 51st Avenue.
37. Milwaukee, Wis. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Joe Presechnik, 444 So. Pierce St.
122. Racine, Wis.—Jugosl. soc. združenje, tajnik Mark Pavlov, 1323 Wash. St.
137. Kenosha, Wis. — Tajnik Frank Žabukovec, 264 N. Congress St.

WEST VIRGINIA: —
139. Davis, W. Va. — Jugosl. socialistični klub, tajnik Andr. Kocjan, box 348.

WYOMING: —
8. Cumberland, Wyo. — Jugoslovanski soc. klub, tajnik M. Verčič, box 232.
44. Superior, Wyo. — Jugosl. soc. skupina, tajnik Lukas Groser, box 341. Andrej Križišnik, box 103, organizator.
Seje so vsako drugo nedeljo v mesecu popoldne ob 2. uri v Hali K. Peruška
85. Sweetwater, Wyo. — Jugosl. soc. klub, tajnik Jernej Bajda; organisator Paul Hribar. — Seje so vsako zadnjo nedeljo v mesecu ob 6 uri zvečer v stanovanju Paul Hribarja.
108. Cambria, Wyo. — Jugosl. soc. združenje, tajnik R. Bogichevich, box 103.
136. Rock Springs, Wyo. — Jugosl. soc. klub, tajnik Math. Batich, box 427.

KONFERENČNI ODBORI.

St. 1. **Zapadna Pennsylvanija.** Tajnik F. Randa, 722 Emlin St., N. S. Pittsburgh, Pa.
St. 2. **Ohio.** Tajnik Sp. Markovich, 58 Sycamore St., Youngstown, O.
St. 3. **Chicago.** Tajnik V. S. Gjoković, 2296 Clybourn ave., Chicago, Ill.
St. 4. **Wisconsin.** Tajnik T. Stepič, 307—6th ave., Milwaukee, Wis.
St. 5. **Missouri in južni Ill.** Tajnik F. Franič, 1727 So. 3rd St., St. Louis, Mo.

ZASTOPNIKI PROLETARCA.

Aurora, Ill.: John Blaschitz, R. F. D 4, box 63 A.
Aurora, Minn.: Frank Oražem, b. 344.
Barberton, Ohio: John Balant, 311 So. 4th ave. F. Merzlikar, b. 121.
Bear Creek, Mont.: Frank Daniček.
Bessemer, Pa., John Popetnik.
Biwabik, Minn.: Fr. Mahnič, box 122.
Black Diamond, Wash.: Thomas Eržen, Box 721.
Braddock, Pa.: Mike Bambich.
Bridgeport, O.: John Žabkar, box 375.
Broughton, Pa.: Jakob Dolens, box 181
Butte, Mont.: Louis Sporar, Frank Zaje box 882.
Buxton, Iowa: John Kraševec.
Canonsburg in Meadow Lands, Pa.: John Koklich, box 276, Canonsburg, Pa.
Calumet, Mich.: John Barich, 4321 Ackorn St.
Carona, Kans.: Blaž. Mezori, Box 162.
Carrollton, Ohio: Anton Widmar.
Chicago, Ill.: Frank Aleš, 4006 W. 31 St.; Ant. Vičič, 458 N. Halsted St.
Chisholm, Minn.: Math Rihter.
Claridge, Pa.: Jacob Okorn & John Mlakar, box 68; Frank Žurman, box 255.
Cleveland, O.: Anton Pozareli, 2554 E. E. 61st St.; Math Petrovčič, 1168 E. 76th St.
Cliff Mine, Pa., Moon Run Pa. in **Imperial, Pa.:** Math. Petrich.
Clinton, Ind.: Viktor Župančič, box 421. R. R.
Collinwood, O.: Dominik Blümmel; Ant. Kužnik, 452 — 158. St. in Joe Kunčič, 439 E. 156. St.
Columbus, Kans.: Martin Jurečko, R R. 3, box 60.
Conemaugh, Pa.: Andrej Vidrich, box 523; Frank Pavlovič, Frank Podboj, box 218.
Copper Range, Mich.: Anton Murn, 511 5 th St., Calumet, Mich.
Coulters & Robins, Pa.: Jernej Rupnik.
Cumberland, Wyo.: M. Verčič, b. 237.
Darraugh, Pa.: John Matelko.
Davis in okolica, W. Va.: John Križmančič, Box 283.
De Pue, Ill.: John Koman, Box 86.
Detroit, Mich.: F. C. Oglar; Joe Preimer; Thos. Petrich, 1184 Russell St.
Diamondville, Wyo.: John Globočnik, box 12.
Dodgeville, Mich.: Valentin Krall, Box 49.
Dunkirk, Pittsburg, Kans.: Anton Tomšich, R. R. 1, box 167.
Dunlo, Pa.: Frank Kaučič, box 73.
East Palestine, O.: Jak Istenich, b. 374.
Ely, Minn.: John Teran, box 432; Louis Ferkol.
Euclid, O.: John Ulaga, Gulea Ave. & Cut Rd.
Eveleth, Minn.: Jacob Ambrožič in Maks Volčanšek.
Export in Pennsylvanijo: John Prostor, box 120.
Fitz Henry, Pa.: Frank Indof, Box 113.
Forest City, Pa.: Fr. Rataič, b. 685.
Fort Smith, Ark.: Frank Gorenc, Box 38.
Franklin & Girard, Kans.: Fr. Wegel
Frontenac, Kans.: Anton Katzman. John Bedene.
Frontier, Wyo., in okolico: John Diditz, box 79.
Garret, Pa.: St. Zabrič.
Gilbert and McKinley, Minn.: T. Gnjezda in John Koncilja, box 43.
Girard, O.: Anton Strah, box 372.
Girard, Ohio: Frank Ban, box 365.
Glencoe, O.: Paul Dolenc.
Greensburg, Pa.: Frank Matko, Keystone Hotel; Frank Steiner, 415 Grove St.
Herminie, Pa.: Jos. Bric, Box 136.
Hibbing, Minn.: Henry Delles.
Huntington, Ark.: Karel Petrich, L. Box 204.
Imperial, Pa.: Ig. Murshetz, Box 328.
Indianapolis, Ind.: J. Bruder, 711 Warman Ave.
Irwin in Wendel, Pa.: Louis Bric.
Jenny Lind, Ark.: Frank Gorenc in Jos. Kogej, b. 182.
Johnston City, Ill.: John Slivnik, Louis Bric, box 183.
Johnstown, Pa.: Math. Gabrenja, Jacob Kocyan, 409 Ohi St.; Bern. Doblikar, 803 W. Raym St.
Joliet, Ill., in okolico: Jos. Ivanetich, 205 Moran St.
Kenosha, Wis.: Frank Žerovec, 22 Howland ave.
Klein, Mont.: M. Meznarich, box 127.
La Salle, Ill.: John Rogelj, 1216—3d St. Martin Novlan, Vencel Obid, 438 Berlin St.
Little Falls, N. Y.: Frank Masle, 37 Casler St.
Livingston, Ill.: Fr. Krek.
Lloydell, Pa. in okolica: Anton Strašišar.
Manor, Pa.: John Metelko, box 71, Claridge, Pa., in Frank Demšar, Box 253, Manor. Pa.
Marianna, Pa.: Louis Miheve, Box 25.
McDonald, Pa.: Anton Skafar.
McMeechen, W. Va.: John Merzel.
Milwaukee, Wis.: Val. Razbornik, 414 Virginia St.; Ig. Kušljan, 229 — 1st Av.; John Krainc, 317 Florida St
Morgan, Pa.: John Kvartich.
Muddy, Ill.: Louis Furlan.
Mulberry, Kans.: Aunton Sular. Martin Smolshnik, R. R. 2, Box 208.
Mullan, Ida.: Anton Bambich, Box 280.
Murray, Utah: Vencel Branisel, Box 1.
New York: L. Markun, 129 E. 29th St.
New Duluth, Minn.: Albert Hrast, 811 W. 95th Ave.
Nokomis, Ill.: John Mekinda in Fanie Friškovec, G. D.
North Chicago—Waukegan: Paul Bartel, 1400 Sheridan Rd., Waukegan, Ill.
Oregon City, Ore.: Frank Sajovic, 131 —18th St.
Orient, Pa.: Louis Veršnik.
Panama, Ill.: Jos. Ferjančič.
Piney Fork, Ohio: Louis Glaser.
Pittsburg, Kans.: Jacob Selak in Andrej Podlesnik, R. 8, box 102.
Pittsburg, Pa. in okolico: Anton Zidanšek, Blaž. Novak, 6568 Rowan ave.
Pueblo, Colo.: Chas Pogorelec, 508 Moffet in Jos. Hočevar.
Pullman, Ill.: John Levstek, 11262 Stephenson Ave.
Ralphton, Pa.: Mart. Korošetz, B. 205.
Reading, Pa.: John Pezderc, 343 River Street.
Red Lodge, Mont.: Louis Yeller, box 47 Call.
Reliance, Wyo.: Lovr. Ušeničnik, b. 96.
Rock Springs, Wyo.: F. S. Tavcher, 440 7th St.
Roslyn, Wash.: John Zobec, box 19; G. Janaček.
Roundup, kamp 3 in 4, kakor tudi za
King kampo, Mont.: Frank Novak, b. 136, Roundup, Mont.
St. Louis, Mo.: Val. Sever.
St. Paul, Minn.: Matto Gregorin, 48 E. 4th St.
Sharon, Pa.: Jos. Paulenich, R. F. D. 57, Box 44.
Smithon in Westmoreland Co., Pa.: Joseph Radisek, Central Hotel.
South Fork in St. Micheal, Pa.: Jakob Rupert.
Springfield, Ill.: Frank Bregar, 1629 N. 10th St.
Stauton, Ill.: Anton Ausec, L. B. 158 in Jos. Mostar.
Steelton, Pa.: F. N. Ribarich, 110 N Front St.
Stone City, Kans.: Mihe Finc, box 496.
Stone City, Mineral ter W. Mineral, Kans.: John Goršek.
Struthers, O.: Math Urbas.
Sublet, Wyo.: John Ostrožnik, box 117
Superior, Wyo.: Luka Grosser, box 341.
Susie, Wyo., in okolico: John Peternel, box 51.
Sweetwater, Wyo.: Pavel Hribar.
Thomas, W. Va.: Frank Kocjan, Lad. Bewedek, box 117.
Tonopah, Nev.: W S. Štefanac.
Vandling in Forest City, Pa.: Anton Drasler, box 9; Frank Rataic, box 106.
W. Newton, Pa.: Jos. Zorko, R. F. D. 3, box 91-A.
W. Allis, Wis.: Frank Bender, 471 — 53rd Ave.
Walkerville in Butte, Mont.: Peter M Barich, box 1315.
Waukegan & North Chicago: J. Zakovšek, 120 May St.
Wick Haven, Pa.: Luka Kralj, Box 68.
Willock, Pa.: Fr. Sedej
Utah: John Brezovar, Box 27, Scofield, Utah.
Winterquarter, Utah: Vinc. Raunikar, box 72.
Witt, Ill.: Fr. Porenta, box 446.
Youngstown, O.: John Petrič, box 680; M. Urbas, box 431; Ant. Kikel, 1116 Franklin Ave.
Yukon, Pa.: Katarina Klarič, Ant. Lavrič.

SEVERA'S Balsam of Life
(Severov Življenski balzam.)

Dragocena tonika za rabo v slučajih, katere spremlja splošna slabost, slabo krvnost in želodčne neprilike, kakor

Zapeka, neprebava, slaba prebava in otrpla jetra.

Svojo znanost si je pridobilo samo skozi dolgoletno izkušnjo.

Pomaga ustroju pravilno izvrševati svoje delo.
Pospešuje hitro okrevanje po dolgotrajnih boleznih.
Pomaga krvnim celicam pomnoževati se.
Podeluje moč in hrana, katero oslabeli ustroj nujno potrebuje, radi tega je velike vrednosti v slučaju ponavljajoče mrzlice.

Cena 75 centov. V vseh lekarnah. Omenite Severa's Balsam of Life.

Knjižico "Želodčne Bolezni" pošljemo zastonj na zahtevanje.

ŽENSKE bodije si mlade ali pa že bolj pri letih najdeje **Severa's Regulator** (Severov Regulator) izborno tonično zdravilo zoper bolezni navadne njenemu spolu. Cena $1. V lekarnah. Zahtevajte Severa's Regulator. Knjižico "Zdravje za Ženske" pošljemo zastonj na zahtevanje.

Kadar potrebujete zdravila, vprašajte za Severova in glejte, da jih dobite. Ako vas lekarnar ne more založiti naročijte jih od nas.

W. F. SEVERA CO. CEDAR RAPIDS IOWA

Pazite na ta ovitek!

Ničvredne ponaredbe slavnega Pain-Expeller-ja dobite često ako niste pazni. Pazite na sidro in ime Richter.

25c in 50c pri vseh dobrih lekarnarjih

F. Ad. Richter & Co.,
74-80 Washington St.,
New York, N. Y.

FOTOGRAFIJE

najfinejšega dela, najsibo ženitovanjske, društvene ali družinske, vedno dobro in okusno izdeluje

Ivan Včelík
PRVI HRVATSKI FOTOGRAFIST

1634 Blue Island Ave., med 18. in 16. ul.,
CHICAGO, ILL.

Z vsakim tucatom slik damo krasno darilo. Telefon: Canal 2599.

Kako je umrl avstrijski prestolonaslednik
CESARJEVIČ RUDOLF?
To nam opisuje pravkar izišla velezanimiva knjiga:
Življenje na avstrijskem dvoru.

Grofica Larish, sorodnica zamrle avstrijske cesarice Elizabete, je pred nedavnim časom objavila svoje spomine iz življenja. — Vspričo tragične usode te mučenice na prestolu in zagonetne smrti njenega sina, cesarjeviča RUDOLFA, je vzbudila ta knjiga povsod velikansko zanimanje. V Avstriji je prepovedana. Zakaj? Ker je najti v njej vse intimnosti, ki so se dogajale na avstrijskem dvoru. Grofica Larish piše o SMRTI RUDOLFA, torej o predmetu, o katerem se je napisalo že cele kupe knjig. Da je njeno pisanje verodostojno, o tem svedoči njeno ime.

Knjiga je tiskana na najfinejšem papirju ter najlepša, kar jih je kedaj izišlo v Ameriki v slovenskem jeziku. Obsega 144 strani ter tri slike na posebnem papirju, cesarice ELIZABETE, cesarjeviča RUDOLFA in nesrečne baronice VETSERE, ljubimke slednjega.

Cena knjigi s poštnino vred 1.— dolar.

Denar pošljite v rekomandiranem listu ali pošt. Money Order.
NAROČILA JE NASLOVITI NA:
John Putrich, 520 E. 77 St. Box 20. New York City.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je
Narodna Tiskarna
2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Il..

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Ceškem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. -:- -:- -:-
"PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene potrebščine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastonj. -:- **Vse delo garantirano.**

Stranka

Chicago, Ill.

Klub št. 1 Jugosl. socialist. zveze je na svoji zadnji seji zaključil, da se kongres J. S. Z. odgodi za eno leto, in sicer iz razlogov, ki so bili že pojasneni v glasilih naše zveze. Dalje je klub št. 1 vsled izkušnje, ki jo je dal zadnji kongres v Milwaukee, zaključil, da je treba točko naših pravil, ki določuje pošiljanje delegatov na kongres tako urediti, da bo omogočeno vsem klubom poslati delegata na kongres. Vsled tega podaja naš klub spodaj navedeno iniciativo ,ter prosi glasom pravil, da jo naši klubi podpirajo, da gre potem kot predlog na splošno glasovanje.

Od časa do časa pridejo na sejah gl. odbora J. S. Z. važne točke v pretres, in ker smo po sedanjih pravilih zastopani po narodnosti in sicer od vsake narodnosti po štirje člani, in ker pridejo na dnevni red slučaji, ki so za korist manjšine ali večine zastopanega članstva, pa lahko manjšina večino odglasuje proti nijh volji, je socialist. klub št. 1 tudi v tem oziru vzel iniciativo in dodaje tudi k točki 23 zveznih pravil izboljšanje, ki bo omogočilo v takih slučajih v bodoče članom vsake zastopajoče narodnosti glasovati o predlogih po članstvu svoje zastopajoče narodnosti.

Iz gori navedenih razlogov apelira torej klub št. 1 J. S. Z., da člani pazljivo preštudirajo prizadete točke pravil, kakor tudi dodatke, ki naj postanejo predlogi za splošno glasovanje ko dobe kvalificirano število (od destih klubov) podporo.

Klub št. 1 apelira na vse jugosl. socialist. klube, za podporo teh dveh iniciativnih predlogov. Klubi, ki se strinjajo s temi predlogi, naj pošljejo svoje izjave tajniku kluba št. 1, sodr. Filip Godinu, 2806 So. Karlov Ave., Chicago, Ill.

INICIATIVA:

Točka 16. Pravico do sedeža na zboru imajo: a) Delegati krajevnih klubov, in sicer ima vsak klub pravico do enega delegata. Stroške za vožnjo plača zveza, druge troške pa trpi klub sam.

b) Pri važnih glasovanjih lahko pet delegatov zahteva, da se glasuje po članstvu, ki ga zastopajo.

c) Pri glasovanju po članstvu ima vsak delegat toliko glasov, kolikor dobro stoječih članov šteje klub, katerega zastopa delegat in sicer na podlagi poročila zadnjih treh mesecev.

Točka 23. Vsak član gl. odbora ima pravico zahtevati v slučaju važnih predlogov, bodisi glede taktike ali finance pri J. S. Z., da se pri odglasovanju za tak predlog, glasuje po članstvu narodnosti, ki jo zastopa. Seveda mora biti tak predlog podprt najmanj še od enega člana gl. odbora tiste narodnosti.

Pittsburgh, Pa.

Sodruge J. S. Z. kluba št. 131 se tem potom pozivlje na prihodnjo mesečno sejo, katera se vrši dne 12. julija v Poljski hali na Plummer St. št. 4514. Otvoritev seje točno ob 9. uri dopoldne.

Med drugimi važnimi opravili imamo volitev stalnega odbora za drugo poolvico tega leta. Ob enem se opozarja sodruge na rednejše udeležavanje sej. Ker se obdržuje seje dvakrat v mesecu in sicer vsako drugo in četrto nedeljo, se ne more nikdo izgovarjati, da ima isti čas sejo podp. društva. Vsaj ene seje se lahko vsakdo vdeleži.

Sodrugarski pozdrav!

B. Novak, tajnik.

NEKAJ NAVODIL, KAKO ZAČETI SOCIALISTIČNI KLUB.

Če je v Vaši naselbini poleg Vas še četorica zavednih delavcev, si zamorete ustanoviti socialistični klub in ga priklopiti Jugoslovanski socialistični zvezi v Chicagi. Klub mora namreč imeti pri osnovanju najmanje 5 članov. Dotičnik, ki misli osnovati klub, naj piše popreje tajništvu zveze, 111 N. Market St., Chicago, Ill., in zahteva tiskovine za ustanovitev, kakor pristopne karte, formule za mesečna poročila in en iztis pravil.

Pri ustanovitvi se je ozirati na sledeča navodila:

Skliče naj se skupaj ljudi, za katere se misli, da bi postali socialisti. Ko ste zbrani, **naj sklicatelj razdeli** med pričujoče pristopnice. Vsak, ki želi postati član kluba, izpolni eno teh pristopnic, kakor se glase vprašanja. Nato se izroči karte s 50c vred sklicatelju. Ko so vse pristopne karte in svote pobrane, se voli takoj odbor, in sicer, tajnik, organizator in zapisnikar za eno leto, predsednik se voli pa pri vsaki seji. S tem je klub vstanovljen.

Po seji pošlje tajnik gl. tajniku zveze od vsakega člana po 20c za mesečne prispevke, kakor tudi mesečno poročilo in pristopne karte.

Svota 20c se deli takole:

Gl. odboru skupne stranke...	5c
Gl. odboru zveze.....	5c
State in County organ.....	5c
Izvanredni prispevki	5c
Skupaj	20c

Poleg te svote pridejo še pravila, ki stanejo po 5c komad in pa članske knjižice, ki so po 2c komad.

Ko prejme tajništvo zveze pristopne karte in svoto, odpošlje marke, da klubu številko in pošlje vse potrebno za poslovanje.

Charter dobe klubi od County ali pa državne organizacije, in sicer vedno drugi mesec, ko je klub sprejet v zvezo.

Opravilnik za vzdrževanje sej.

§ 1. Po klubu izvoljeni predsednik predseduje. Ako želi predsednik govoriti, ga zamenja tajnik. Ako govornik ne govori k točki dnevnega reda, ga ima predsednik pravico poklicati k redu, v skrajnem slučaju pa apelirati na pričujoče, da se odvzame govorniku beseda.

§ 2. Govorniki dobe besedo po vrstj, kakor se prijavijo.

§ 3. Predlogi se stavijo ustmeno.

§ 4. Debato o predlogu zamoreta voditi le dva člana, eden **za**, drugi pa **proti**.

§ 5. Osebne opazke se stavijo vedno le na koncu debate.

§ 6. Predlagatelju je dovoljeno ½-ure za poročilo in 10 minut za zaključni govor.

§ 7. Vsak drug govornik govori le dvakrat k enemu predmetu in sicer prvič 15 a drugič 5 minut.

§ 8. Predlogi se sprejemajo z nadpolovično večino glasov. Pri enakosti glasov odloči predsednikov glas.

§ 9. Glasovanje o predlogih je javno z vzdiganjem roke.

§ 10. Volitve se vrše potom tajnega glasovanja.

§ 11. Kvorum je tedaj, ako je navzočih 5 članov.

§ 12. Pri predavanju se lahko razvije stvarna debata, ni pa dovoljeno posegati vmes z upraša nji ali meklici.

Dnevni red in drugo.

§ 1. Seje kluba sklicuje tajnik z dopisnicami ali potom zveznih glasil. Dalje predseduje seji, dokler ni izvoljen predsednik.

§ 2. Predsednik predseduje in vzdržuje red glasom opravilnika in dnevnega reda.

§ 3. Tajnik kluba vodi računsko knjigo o prejemkih in izdatkih, pobira članarino in izdaja članom redne in izvanredne strankine marke; dalje vodi korespondenco s County, State in gl. tajnikom zveze po potrebi; hrani spise, premoženje in vodi imenik dobrih in slabih članov; podpisuje vse uradne listine in mora imeti vpogled v vse delo kluba.

§ 4. Zapisnikar vodi zapisnik in v vsakem oziru pomaga tajniku.

§ 5. Organizator vodi brigo za pridobitev novih članov in da so člani naročeni na zvezna glasila, kakor tudi za razpečavanje socialistične literature, prirejanje shodov itd., ako v to popuščajo gmotna sredstva.

§ 6. Nadzorni odbor, sestoječ iz treh članov, ima nalogo vsake tri mesece pregledati vse računske knjige in poročati na prihodnji seji kluba o rezultatu.

Dnevni red seje.

1. Volitev predsednika.
2. Čitanje zapisnika zadnje seje.
3. Sprejemanje novih članov.
4. Uplačevanje mesečnh prispevkov.
5. Čitanje dopisov.
6. Poročilo tajnika.
7. Poročilo organizatorja.
8. Poročilo osebnih odborov.
9. Poročilo stalnih odborov.
10. Nedovršena opravila.
11. Razno.
12. Zaključek seje.

RAZLAGANJE ZNANSTVENEGA SOCIALIZMA.

Priredil **M.**

(Nadaljevanje.)

2. — Nadvrednost.

(Viri: Marcy: "Shop Talks on Economics"; Marx: "Capital", "Value", Price and Profit")

Kaj je nadvrednost?

Nadvrednost je razlika med delavčevim zaslužkom in pa med skupičkom, kar dobi delodajalec na trgu za delavčev produkt.

Na primer: delavec s pomočjo stroja izdela povprečno deset parov čevljev na dan, za kar dobi tri dolarje povprečne plače. Delodajalec dobi najmanj poldrugi dolar za par čevljev — prejkone več —torej razlika v tem slučaju med delavčevo plačo in delodajalčevim skupičkom znaša dvanajst dolarjev. Ta znesek dvanajst dolarjev je nadvrednost.

Nadvrednost je ključ do cele sedanje gospodarske organizacije v človeški družbi. Namen in cilj vsakega kapitalista je pohlep po nadvrednosti in po kupičenju iste. Nadvrednost je z drugimi besedami ali po domače dobiček ali profit. Še bolj po domače pa je nadvrednost — sistematičen, postavni rop delavčevega produkta. Nad vrednost je neplačano delo.

Marks je dokazal, da je delovna sila edina komoditeta, katera proizvaja večjo vrednost kakor je pa sama vrednost kot komoditeta.

Delovna sila je delavčeva energija ali moč, s katero proizvaja vse stvari. S tem se lahko razume mišična moč in pa umska sila. Oboje je potrebno pri delu. Komoditeta je pa blago ali predmet, ki odgovarja na katerikoli način človeškim potrebam, ki je produkt ali proizvod človeškega dela in ki se prodaje ali zamenjava.

Komoditete današnje kapitalistične družbe se delijo v sledeče tri glavne dele:

1) delovna sila človeka, ki je na prodaj ali v izmenjavo za mezde na delavskem trgu;

2) denar temelječ na zlatu, kateri je poznan kot merilo menjevalne vrednosti in

3) vse ostalo blago, kar ga producira človeško delo v svrho prodajanja ali zamenjavanja na trgu.

Marsikomu se čudno zdi, zakaj se prišteva tudi delovna sila človeka med tržno blago. Toda dejstvo je, da je delavčeva delovna energija ravno tako na prodaj kakor recimo kruh, sadje, obleka ali premog; tržna cena za delovno silo so mezde. Kadar delavec išče dela in se ponuja delodajalcu, tedaj to pomeni, da ponuja na prodaj svojo delovno silo. Delodajalec obljubi toliko in toliko plače in če je delavec zadoovljen, tedaj je kupčija sklenjena. Delodajalec kupi delavčevo delavno silo, ker pa sta delavec in njegova delovna sila neločljiva, logično sledi, da prvi kupi oba in plača z mezdo, vsled česar je delavec mezdni suženj.

Iz tega je jasno razvidno, da je delovna sila delavca sama na sebi ravnotako kupčijski predmet, kakor je njegov produkt. Edina razlika je, da človeška delovna sila kot komoditeta producira druge komoditete ali predmete, ki imajo večjo vrednost kot ona sama.

Vrednost delovne sile se danes opira na tisti znesek, ki zadostuje za reprodukcijo iste. Z drugimi besedami se to pravi, da delodajalec plača delavcu za njegovo delovno silo povprečno le toliko, kolikor je potrebno, da se dalevec vzdrži pri življenju, to je da se nasiti, obleče itd., kar se pravi reproducirati delovno silo.

Na primer:

Delavec povprečno potrebuje dva dolara na dan za hrano, obleko, stanovanje itd., kar mu pripomore, da lahko dela deset ur na dan. In to je, kar delavec dobi za deseturno delo. Družabna vrednost dela pa je povprečno dolar na uro. To je namreč tista vrednost, ki predstavlja znesek, katerega delodajalec računa za delavčev produkt na trgu.

Delavec torej zasluži svojo plačo — povprečno dva dolarja — v dveh urah, toda on dela deset ur. Dve uri producira zase in potem pa še osem ur za delodajlca, tako da izdela proizvod, katerega delodajalec proda za deset dolarjev. Razlika med desetimi urami ($10) za kolikor je prodan naš produkt kot komoditeta in pa med dvema urama ($2), za kolikor je prodana naša delovna sila kot komoditeta, je osem ur ali osem dolarjev. Teh osem dolarjev je **nadvrednost**. Toliko vzame kapitalist od vsakega delavca, kateri dela povprečno deset ur dnevno; pusti mu pa le dva dolarja, kolikor je potrebno, da si delavec ohrani delovno silo, tako da zamore nadaljevati z delom drugi dan, tretji itd.

Nadvrednost sestavlja obresti, rent, dobiček (dividende) itd., kar pogoltnejo različni elementi kapitalističnega razreda kot n. pr. bankirji, trgovci, posestniki hiš in lastniki proizvajalnih sredstev (stroji ,tovarne itd.).

Nadvrednost ima to lastnost, da se neprestano nabira v rokah kapitalistov in ti jo potem ponovno investirajo kot **kapital** v zemljišča, poslopja, stroje itd. z namenom, da izsesajo vedno več nadvrednosti iz delavca.

Sužnji v starem veku so bili osebna lastnina gospodarja in dati so mu morali ves produkt, kar so izdelali ali pridelali. V zameno so dobili le hrano, obleko in streho, tako da so zamogli reproducirati svojo delovno silo.

Pozneje v dobi tlačanstva vidimo ,da je bil poljedelec ravnotako suženj; razlika je bila le ta, da se je spremenila forma v odjemanju produkta.

Danes v dobi kapitalizma jemlje se produkt delavcem zopet na drugi način, kakor smo gori omenili, in sicer na tako zviti način, da priprosta delavska masa ne more zapopasti te kriviee.

Vrednostne oblike v mezdnem sistemu so tako komplicirane (zmešane), da je nemogoče razumeti cele igre, kdor ni dodobra poučen o tem.

Dejstvo je torej — kakor razvidno — da delavstvo producira vse, a poseduje pa malo ali nič. Kapitalistični razred kupiči bogastva kup na kup, ne da bi opravljal kakšno produktivno delo; edino "delo" kapitalistov je, da **posedujejo** proizvajalna sredstva, katera pa so tudi oteli delavstvu potom izkoriščanja.

Ta proces, ako se nadaljuje neoviran, bo končno prinesel to, da bo vse bogastvo, oziroma kapital, v rokah par ljudi. Kupičenje nadvrednosti, postavno ukradenega produkta ,ki po pravici pripada delavstvu, se mora končati s polomom kapitalističnega družabnega reda in mezdnega sistema. Nekaj ljudi, ki bodo končno zadobili kontrolo nad nakupičenim bogastvom, ne bo nikakor v stanu obvladati velikih odgovornosti, ki jih zahteva organizirani kapital, niti ne bo v stanu vršiti naloge, kakoršno bo zahteval ekonomski razvoj. In tako bo prišel polom kapitalizma ali z drugimi besedami — socialna revolucija.

Organiziran kapital, osredotočen v rokah nekaj oseb, mora preiti v kolektivno posest organizirane družbe delavcev in tedaj bo konec mezdne sužnosti in konec nadvrednosti. Kadar delavec dobi polno družabno vrednost svojega produkta, takrat ne bo nič ostalo, kar bi imelo kupičiti profit, obresti itd.

(Dalje.)

VEST.

Kitajska pravljica.

Zgodilo se je v starih, zelo starih časih, ko se še ni pisalo zgodovine. Sicer so tudi v teh davnih časih ljudje že počenjali neumnosti, toda takrat se jih ni zapisovalo. Morda ravno zarditega smatramo svoje prednike za prebrisane in modre.

V tistih časih se je narodila vest Prišla je na svet v tihi noči, ko je vsakdo imel opraviti s svojimi mislimi. Kadar vse misli. Misli potoček, ki se svetlika v srebrni mesečini, misli trst, misli voda, nebo. Zato je vse tako tiho.

Po dnevu je vse živo ter dela ropot — po noči pa vse molči in misli. Gosenica premišljuje, v katerih pisanih barvah bo odpustila metulja. Cvetlice premišljujejo o svojem vonju, slavček o svoji melodiji, o zvezdah — o bodočnosti.

V neki taki noči, ko je bilo vse tiho, se je rodila vest. Imela je velike oči kot nočna ptica. Z bledim sijajem je luna obsevala njeno obličje. Zvezde so prižigale plamček v globini njenih oči.

In vest je pričela svoje potovanje po zemlji. Živela je napol dobro, napol slabo. Živela je kakor sova.

Po dnevu se nihče ni hotel zabavati ž njo — nihče ni imel časa. Tu se je gradilo poslopje, tam kopalo prekop. Če je prišla vest k temu, je krilil z rokami in nogami:

"Ali ne vidiš, kaj se tu godi? Eden prinaša kamenje, drugi vali debla, tam peljejo konji breme. Tu je treba paziti, da ga kaj ne stisne. Kje naj vzamemo čas, da se s teboj razgovarjamo?"

Zato pa je vest po noči mirno hodila. Šla je v bogate, velike marmorne palače in v majhne, revne ilovnate bajte. Narahlo se je dotaknila spečega. Le-ta se je zbudil, videl v nočni temi žareče oči ter vprašal:

"Kaj hočeš?"

"Kaj si danes storil?" mu je vest narahlo odgovorila.

"Kaj sem storil? Zdi se mi, da nič posebnega."

"Pomisli nekoliko."

"Če bi morda bilo . . ."

Vest je odšla k drugemu. Človek se je zbudil, zaspati pa ni več mogel do jutranjega svita. Vedno je premišljeval, kaj je čez dan storil. In mnogokaj, kar je preslišal v šumu dneva, mu je živo in jasno stopilo pre doči v nočni tišini.

Le malo jih je moglo nemoteno spati. Skoraj vsi ljudje so trpeli vsled nespanja.

Celo bogatim ni pomagal ne zdravnik, ne opij.

Tudi modri Li-han-džu ni poznal sredstva proti nespanju.

Ali Li-han-džu je imel več denarja kot vsi drugi, več zemlje, več hiš. Zato so ljudje mislili: če ima več denarja kot vsi drugi, ima gotovo tudi več razuma.

In Li-han-džu se je imenoval modrijan. Ali modri Li-han-džu je trpel vsled te bolezni še bolj kot vsi drugi, ter si ni znal pomagati.

Vsi so mu bili dolžni. Marsikateri je delal vse svoje življenje, da plača svoj dolg. Tako modro je uravnal Li-han-džu. Če je kak dolžnik enkrat pri njem kaj ukradel in so ga zalotili, ga je Li-han-džu po vseh pravilih modrosti pretepel tako, da drugim ni več prihajalo na misel, da bi kradli.

Po dnevu se mu je to zdelo zelo bistroumno, ker drugi so se res bali.

Po noči pa so mu prihajale druge misli.

"Zakaj je mož kradel? Ker nima kaj jesti? In zakaj nima kaj jesti? Ker nima časa, da bi dovolj zasluži: ves dan mora delati zame, da plačuje svoj dolg."

Modri Li-han-džu se je moral zasmejati.

"To bi bilo še lepše! Iz tega bi izhajalo, da se mene okrade in da nimam prav, haha!"

Smejal se je, ali zaspati ni mogel več.

Noči brez spanja so ga mučile tako, da je vkljub vsej bistroumnosti nekega dne izjavil:

"Vrnem vsakemu njegov denar, njegovo zemljo, njegovo hišo!"

Tu pa so kriknili in stokali sorodniki Li-han-džuja:

"Vse to povzroča nespanje... mož je zblaznel!"

Zdravniki so trdili isto. Po deželi se je dvignil krik:

"Vest je vsega kriva! Če je že modri Li-han-džu izgubil um, kaj bo šele z nami reveži?"

Vse je navdajal strah in vsi so jadikovali:

"Tudi jaz ne morem spati!"

"Mene strašno muči nespanje!"

"Mene tudi!"

Reveži so se prestrašili še bolj nego bogatini:

"Predvsem imamo manj, torej tudi manjši razum. Kaj bode?"

Bogatini pa so govorili:

"Glejte, kako ta bolezen muči ubogo človeštvo; zavzeti se moramo za reveže ter jih varovati."

Pričeli so misliti, kako bi se znebili vesti. Ali nihče ni vedel svetovati.

Isti čas pa je v Nankingu živel učenjak Ah-pu-o.

V celi Kitajski ni bilo človeka, ki bi bil njemu enak v modrosti in učenosti. Ljudje so sklenili, da si pri njem poiščejo nasvet. Nihče drugi ne bi mogel pomagati.

Pripravilo se je odposlanstvo, ki je neslo darila učenjaku Ah-pu-o ter se pred njim globo priklonilo:

"Pomagaj nam, učenjak vseh učenjakov, reši nas nespanja!"

Ah-pu-o si je dal nataneno poročati o trpljenju ljudstva. Premišljeval je nekoliko, se nasmehnil ter rekel:

"Pomoč je mogoča! Lahko se uravna celo tako, da vest nebo imela nobene pravice priti."

Odposlanci so napeli ušesa. Ah-pu-o se je nasmehnil ter dejal:

"Ustvarti hočemo zakone. Odkod pa naj ve ubogi človek, kaj sme storiti in kaj ne? Vse hočemo popisati po zavitkih, kaj je dovoljeno in kaj ni dovoljeno. Mandarini se bodo tega naučili na pamet. Poznali bodo zakone; drugi ljudje pa naj potem prihajajo k njim ter vprašajo: "Ali se sme to storiti? Ali je ono dovoljeno?" Potem bomo videli, če se bo vest ganila. Kaj sem danes storil? . . . Kaj je po zakonih dovoljeno in zapisano na zavitkih. Seveda se mora mandarinom plačati. Od njih se vendar ne more zahtevati, da zastonj natlačijo svoje možgane z zakoni?"

Vsi so se zelo razveselili.

Mandarini — ker je ložje brskati v knjigah, nego morda v zemlji.

Drugi ljudje — ker je vendarle zložnejše mandarinu plačati njegovo plačo in z njim nekaj minut na dan govoriti, nego celo noč z vestjo.

In tako se je vse popisalo, kaj se sme zgoditi in kaj ne.

Ah-pu-o pa je bil imenovan višjim mandarinom.

Ljudje so pričeli izvrstno in zložno živeti.

Če je kdo hotel kaj početi, je takoj tekel k mandarinu, ter mu predložil svojo zadevo:

"Bodi pozdravljen, učenjak! Razvij zavitke zakonov in mi povej, kaj naj storim v moji zadevi."

Če sta se dva prepirala, sta takoj tekla k mandarinu:

"Glej, učenjak, v zavitke — kdo ima prav?"

Samo popolnoma revni, ki niso imeli niti toliko denarja, da bi mandarinu plačali za njegov nasvet, so še nadalje trpeli vsled nespanja.

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januvarja 189..

Inkorporirano 24. februva 1902 v državi Kansas

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans
Podpreds.: JOHN GORŠEK, Box 211, W. Mineral, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245., Mulberry Kans
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac Kans

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Rdley, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

FRANK SELAK, Box 27, Frontenac, Kans.
JOHN MIKLAVC, Box 227, Frontenac, Kans.

Sprejemna pristojbina od 16. do 40. leta znaša $1.50.

Vsi dopisi se naj blagovolijo pošiljati, gl. tajniku.

Vse denarne pošiljatve pa gl. blagajniku.

Drugače pa so bili vsi zadovoljni. Če je prišla vest po noči k njim, so takoj zavpili nad njo:

"Kaj hočeš tu? Ravnam se po zakonih! Poberi se!"

In obrnili so se, ter znova zaspali.

In modri Li-han-džu, ki je več kot vsi drugi trpel vsled nespanja, se je smejal, če je prišla vest k njemu:

"Dobrodošla, lepa deklica! Česa želiš?"

"Saj si hotel vrniti vse premoženje?" ga je vprašala vest ter ga gledala z velikimi očmi, iz katerih so odsevale zvezde.

"Ali imam pravico do tega?" je odgovoril Li-han-džu. "Kaj pa stoji v zakonih?"

Premoženje vsakega posameznega spada njemu in njegovim potomcem. Kako morem oddati premoženje, če se dediči s tem ne strijajo? Bil bi tat, ki ukrade dedičem, kar je njihovega. Ali pa celo blazneš, ker sam sebi kradem. In zakon pravi: "Tatu in blazneža se zapre." Pusti me torej pri miru! Pojdi raje spat, nego da tu okrog lazíš!"

Li-han-džu se je obrnil ter spal nadalje.

In kamorkoli je prišla vest, je slišala:

"Kaj jaz vem! Storim to, kar zapovedujejo mandarini. Pojdi k njim ter jih vprašaj. Živimo po zakonih."

Vest je šla k mandarinom:

"Zakaj nihče več noče slišati?"

Mandarini so se smejali:

"Zakaj pa so zakoni tu? Ali je mogoče, da bi ljudje tebe ubogali? Marsikdo te ne razume ter stori ravno nasprotno. S črnim tušem smo vse nataněno zapisali na rumenem pergamentu. To je bilo delo! Ah-pu-o ,ki je to izmislil, ni zastonj višji mandarin."

Vest je šla torej k modremu Ah-pu-o samemu.

Nalahno se ga je dotaknila. Višji mandarin se je zbudil:

"Kako si predrzneš po noči brez naznanila priti v tujo hišo? Ali poznaš zakone? Kdor pride na tihem po noči v tujo hišo, je tat in mora v zapor."

"Saj vendar nisem prišla krasti!. . . jaz sem vest!"

"Po zakonih si vlačuga. Tam stoji čisto jasno: "Dekle ali ženska, ki pride po noči k tujemu možu, je vlačuga, ki se jo zapre." Če torej nisi tatica, si gotovo vlačuga?"

"Kaj ti pride na um! Kakšne priimke mi daješ?. . ."

"Ti torej nisi ne tatica, ne vlačuga, temveč se enostavno nočeš ravnati po zakonih. Tudi za te je predpis: "Kdor se ne ravna po zakonih, se pregreši proti njim in mora v zapor." He, stražniki! Vkovajte to dekle v verige ter jo spravite pod ključ za vse njeno življenje. Vlačuga je, ki je sumljiva tatvine in se vrhutega noče ravnati po zakonih."

Zvezali so vest ter je odvedli v zapor.

Od tistega časa pa vest seveda ne pride k nikomur več ter nobenega več ne moti v spanju.

Le od časa do časa zareži kak zarobljenec, ki z mandarini ni zadovoljen ter pravi:

"Vi nimate vesti!"

Takoj pa se mu pokaže papir, da je vest pod ključem:

"Torej je tu, mi jo imamo!"

Zarobljenec pa mora molčati; uvidi, da imajo mandarini prav.

In od tistega časa sem žive ljudje mirno, zelo mirno.

Vse v list spadajoče oglase, naročila za tiskovine, objave, dopise itd, naj se pošlje direktno nam, ne pa glavnemu tajniku, ki ima s tem samo nepotrebne sitnosti!

———

Glasilo hrvatskih socialistov je "Radnička Straža", 1830 South Centre Ave., srbskih sodrugov pa "Narodni Glas", 2318 Clybourn Ave., Chicago. Prvi stane $2.00, drugi pa $1.00 za celo leto.

Ali že imate prvi državljanski papir? Ako ne, pojdite precej jutri poni! Ako ga imate, vzemite kakor hitro mogoče druzega. Delavec brez volilne pravice, je čolnar brez vesla. Kdor bi lahko volil in ne voli, je zločinec, ker je kriv, da drugi trpe zaradi njega

---

JAKO VAŽNO VPRAŠANJE?

"Ali sem že poslal zaostalo naročnino za "Proletarca"?

Še ne! —

Pisma Jake Štrigla.

Lub sodruh redahter!

Druh dan sm že imau od Toneta odgovor po špesldeveri na svoj pism. Držou sm se za treb'h, k' sm ga brau. D' boš tud' ti mal deležn tega smeha, t' ga pošlem, d' ga prebereš in drukaš v tvojih cajtngah.

Preljubi Jaka!

V zadnjih pismih si se jezil name. Ako sodim tvojo jezo s stališča, da se ježiš, ker sem pravi farški hinavec in pokvarjenec, je tvoja jeza opravičena. Poglej Jaka! V Chicagu sem po svojih vestnih podrepnikih in petoliznikih dal raztrositi laž, da nisem v najmanjšem stiku z "Amerikanezarjem". Tako sem ljudsko jezo odvračal od sebe in kazal Jolietskega Janeza kot grešnega kozla vseh kranjskih farjev. Ljudje so verjeli, seveda ne vsi, in jaz sem se v pest smejal, ko sem videl, da Janez drži hrbet batinam, katere bil morale padati po mojem hrbetu. Tako sem zmotil Janeza, da je držal pohlevno meni namenjene udarce, in varal sem slovensko občinstvo v Chicagu, da je verjelo da nisem z Janezom in "Amerikanezarjem" v nobeni zvezi. Na tihem sem se veselil svoje sreče in izračunil sem že dan, kedaj dosežem tisto farško šaržo kot jo ima Janez. Bili so dnevi polni sreče, polni nekaljenega veselja.

Ko sem nekega dne sedel ves zadovoljen pri galoni najboljšega vina in obiral bedro okusno pripravljenega piščanca, dobim pismo Janeza, v katerem mi piše, da se je neki brezverski kolega oglasil v brezverskem listu in njega razkrinkal kot podlega in umazenega škofovskega špijona. "Čas je," pisal je Janez, "da se javno oglasiš proti kolegu-brezvercu in mu poveš, kar mu gre, da ne bodo vpili, da je Janez vsega kriv. Zraven mi je namignil, da bo z mano ravnotako naredil kot z brezverskim kolegom. Saj veš Jaka, imenoval me je farškega pujska, farškega Jack Johnsona, ki se s svojimi farškimi kolegi pretepa v javnih lokalih. Končal je pa takole: "Tone, Ti si živ greh, ker pospešuješ bijanujo, kar je po božjih in ljudskih postavah kažnjivo. Ako se ne ukloniš, pojdeš tisto pot, katero so šli že bolj prebrisani farji pred Teboj."

Veš Jaka, mene je skoraj kap zadela, ko sem tole čital. Košček piščanca je obtičal v grlu in požreti sem moral polno čašo vina, da sem ga splahnil v želodec. Potem sem se pa vsedel in napisal "Poslano" za 'Amerikanczarja' naslovljeno na brezverskega tovarša, ki se je drznil Janeza očrniti v slovenski javnosti kot škofovega špijona, ki se glasi takole:

Cenjeno uredništvo "Amerikanezar"!

Vem, da ste vi kolega blaga duša, ali vi ste neroden in neveden duhoven, zato ne spadate med prave kranjske farje, katerim načeluje prezvišeni Janez. V Vašem "Poslanem" v 146 štev. brezvesskega lista je kristalizirana v najvišji meri nesposobnost za pravega kranjskega farja, v Anno Domini 1914, kateremu sto bog le lastni trebuh in denar.

1.) Vas je sram javno povedati, da se družite s takimi kranjskimi farji kot sva jaz in Janez, steber pri uredništvu "Amerikanezarja." Mene ni sram povedati, da sem malovredni drug še manjvrednega Janeza. Ali se sploh zavedate kako za nič je "Amerikanezar?" Si ta tacuiss'es . . . bi jaz in Janez ostala modrijana. Tako sva pa figi, katerima se sedaj vsa slovenskega javnost posmehuje.

2.) Vi, nevedni duhovni brat iščete danes, ravno pred nevihto, ko se vse zbira, da pomeče farje iz jednote, zadoščenja v brezverskem listu. Ravno sedaj ste morali priti na dan z odkritji, da nas bodo še ložje pometali iz jednote. To dokazuje, da ste neveden in neroden duhoven.

Toliko v odgovor nerodnemu in nevednemu duhovnu, ki je sicer blaga duša, ampak velik nasprotnik kranjskih farjev. Amen.

Tone,
pravi kranjski far.

Čez dva dni sem dobil od Janeza odgovor, da sem skoval dober odgovor in zraven je še pristavil: "Veš Tone, ker si se potegnil zame, se mi tako dobro zdi, kakor razbojniku, ki se čuti zadovoljnim, ko gre na "gavge", če vidi, da bo še drug tolovaj obešen poleg njega."

Ko sem list prebral, sem pa začel filozofirati.

Naša cerkev je najstarejša cerkev te vrste na svetu, katere ne bodo premagala peklenska vrata. Zato nam ni treba prihajati z dokazi na dan, za naše nauke. Kdor ne verjame v naše nauke je krivoverec. Ah, srečni so bili časi v srednjem veku za farje, ki so lahko izročili vsakega rabelju, ki ni verjel vse do piki, kar so farji učili. Krasno je bilo gledati, če je rabelj takega krivoverca pekel na grmadi kot janjca, ali če ga je ščipal s kleščami, da je pri vsakem vščipku zatulil kot ranjena žival. Še večji uiztek je bil ako je rabelj krivovercu privijal nogo v španskem škornju, da so sokale kosti in je krivoverec rjul kot divja zver. Srečni časi so bili takrat. Ali danes je vse drugače in če pojde tako naprej, bo treba farško obrt kmalu obesiti na kljuko. Vsak vrag, ki je prečital eno dobro knjigo, si drzne danes nam povedati v obraz, da smo farji navadni sleparji. In mi smo primorani napram takim napadom držati roke križem. Ni je danes oblasti na svetu, ki bi te krivoverce kaznovala za njih brezbožna početja napram farjem. In vidiš Jaka, to me boli. Ako bi jaz mogel, bi že zdavnej vse Proletarčeve spravil na drugi svet. Skozi leto dni sva z Janezem molila, da bi izmolila Proletarčeve. In glej ga zlomka, Proletarčevih je vedno več. Ako molitev ne pomaga, potem nevem, kaj naj pomaga. Meni je tako hudo pri srcu, da bi najrajše skočil v vodo, ako bi znal plavati. Ostal bi lahko toliko časa pod vodo, da bi videl, kako je na drugem svetu. Ako bi ne bilo zame, bi se pa vrnil zopet na ta svet. Dragi Jakec, tako sem pa prisiljen živeti na svetu, držati križem roke in gledati, kako se Petrova skala drobi in spreminja v prah, dokler ne pride h . . č pome in se grem kuhat v ponev, ki so jo zame nalašč napravili slovenski kleparji.

Servus

Tvoj Tone.

Abditus:

DEMOKRACIJA.

Demokracija!—je pri nas postala beseda, ki se zdi, nima več tiste vere in privlačnosti kot nekdaj. In mnogi hočejo biti razočarani, ker niso v uveljavljajoči se demokraciji našli tega, kar so od nje pričakovali: enostranskega zastopnika njihovih interesov in njihovih umstvenih dokazov. Srednji stanovi in buržoazija so z demokracijo in njeno politiško vlado—kjer ta sploh že eksistira — ravno tako nezadovoljni, kakor skrajni družabni radikalci, teoretski anarhisti in delavski sindikalci. Torej nazaj — k aristokraciji, vsekakor moderni arstokraciji nekaterih novih inteligenčnih stanov.

In vendar so demokratični družabni ideali gonilna sila modernega življenja. Demokracija naših dni ima lepe vzore še iz starega veka, kjer so antiške mestne državice skoraj dosegle politiško enakost. Antika je posodila našemu času politiški besednjak in sijajne vzglede individualne duševne elegance in moči. Pozneje je krščanstvo s svojo temeljno etiško mislijo, da je sin božji trpel za vse, v drugi, še bolj silni in privlačni obliki serviralo človeštvu demokratiško misel. Neprestano se je zopet pojavljala ta misel, osvežena posebno po raznih krščansko-verskih komunističnih sektah. In uporni kmetje srednjega veka, sklicujoči se na nepopačeni evangelij, so jo prvič, po padcu antike, zanesli med široko, bedno in tlačeno maso. Dali so ji družabni revolucionarni sijaj, kakršnega ji je moglo dati le prvotno krščanstvo. Pozneje si je francoska revolucija, ki je sprejela duševne predpogoje in umstveno utemeljitev od francoskih enciklopedistov (Rousseau, Voltaire, Diderot in dr.), nadela nalogo, izvesti demokracijo konsekventno do kraja. V narodu, s prebivalstvom z različnimi socialnimi koreninami in z zgodovinsko utrjeno razpredelbo družabnih razredov, je moralo provzročiti načelo demokracije v resnici pravo in grozovito revolucijo. Najstarejše in najrazivtejše tradicije so se morale podreti in s tem so se demokratiški **ideali** izpremenili hipoma v sirov materialni mehanizem, ki ni mogel poznati nobenih ozirov in sentimentalnosti. Ko so se naposled največji besedniki novih, demokratiških idelov izkazali kot ljudje s prirojenim individualnim egoizmom, ki so koncem konca iskali le sebe samega in lastnih koristi, je moral ugled ideje pasti. To pa samo za toliko časa, dokler se ni zopet oddaljila socialna in politiška podstava družabnega reda od dozdevne in željene pravičnosti in naravnosti. Iznova se je tedaj oglasila kritika, katere pozitivna točka je vedno zopet temeljila v idealih demokracije.

Zgodovinski razvoj demokratiške misli potrjuje, da je ta misel ozko zvezana s človeškim rodom. Nadalje dokazuje, da se je ta misel sama na sebi in v sebi paralelno s človeško družbo razvijala in izpreminjala. Poraz demokratiške misli ni le dokazoval, da so zunanji pritiski bili močnejši, temveč da je ideja dostikrat trpela na svojih lastnih slabostih in momentani neizvedljivosti. Vsak poraz demokratiških idealov je nujno rodil novo korekturo demokratiške misli. Če se v naši dobi zopet pojavlja nezadovoljnost z demokratiškimi deali, pomenja to, da v praktiško in vsakdanje življenje uvedeni demokratiški principi niso rodili zaželjenih pričakovanih uspehov.

Demokracja naše dobe se je v glavnem opirala na dva močna in silna raveznika, ki ju ne gre podcenjevati: 1. **na narodno prebudo** in 2. **na socialno vprašanje.**

Vsako narodno gibanje preteklega in sedanjega stoletja je bilo načelno demokratiško. Narodna enakopravnost nujno temelji na demokratiški misli o enakopravnosti vseh, brez vsakih klavzul. Narodna gibanja in narodni boji so mogli dosegati uspehe samo s pomočjo najliberalnejše demokracije, ki je razvila v masah nove duševne moči in dajala vsemu gibanju pečat vsaj zunanje, navidezne enotnosti. Kakor je bila demokracija silna in nepreccenljiva fukcija pri ustvaranju Enotne Nemčije in Zedinjene Italije, prav tako so demokratiški ideali zvesti zavezniki napredujočemu federalizmu v habsburški monarhiji.

Vsako podjetje za narodno samoupravo, za napredek in razvoj narodno zavedne misli mora temeljiti v demokraciji v najidealnejšem pomenu besede.

(Konec prihodnjič.

Ali si je že vaša organizacija naročila 100 iztisov "Socialistične knjižnice", katere bodete razdelili med nezavedne tovariše na prihodnji veselici. — Ako tega še niste storili, skrbite, da se to zgodi.

Po par vdrgnjenih kapljicah pravega Pain Expellerja na mestu, kjer čutite bolečine, bo vedno odleglo. Čuvajte se ponaredb. —Adv.

Pismo dobrotnika.

Prejeli smo pred nedavnim časom pismo od Rev. E. Polaseka, v katerem nam piše s srčnimi besedami o žalostnem stanju gospe Saur v Motgomery, Minn. Prejeli smo pa zopet drugo pismo, katero se glasi: "Želim vam sporočati, da je gospod Saur prejel Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino, za kar sprejmite moje, kakor tudi njegovo srčno zahvalo. Vaše zdravilo je v resnici velika pomoč gospej Saur, ker ji pomaga prebavljati. Sedaj se ne čuti tako nervozne, kot se je poprej, in njen celi telesni sistem je dokaj močnejši. Vaš udani Rev. E. Polašek, Montgomery, Minn." Zelo smo hvaležni za to pismo in želimo povedati, da se rabi Trinerjevo zdravilno grenko vino v vseh slučajih neprebavnosti, zaprtja in nervoznosti uspešno in nazneslјivo. V lekarnah. Jos Triner, izdelovalec, 1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. Za revmatične in neuralgične bolečine rabite Trinerjev linimet. (Adv.)

Socialistične slike in karte.

"Piramida kapitalizma", s slovenskim, hrvatskim in angleškim napisom.

"Drevo vsega hudega" s slovenskim napisom.

"Zadnji štrajk" s hrvatskim napisom.

"Prohibition Dope" z angleškim napisom.

Cene slikam so 1 komad 15c; 1 tucat $1; 100 komadov $7.00.

Cene kartam: 1 komad 2c! 1 tucat 15c, 100 komadov 70c.

Poštnino plačamo mi za vse kraje sveta.

INTERNATIONAL PUB. CO.
1311 E. 6th St.,
Cleveland, Ohio.

NAJBOLJŠE
obdelani in neobdelane FARME

v okrajih Rusk in Chippewa, Wisconsin, blizu hitro napredujočih mest **Ladysmith** s 5000 in **Chippewa Falls** s 10,000 prebivalci.

Ozemlje križata dve glavni železniški progi na Duluth in Minneapolis.

Vsa okolica že gosto naseljena, kar je najboljši dokaz za dobroto naše zemlje.—Težka ilovnata črna prst, ki se redkokje drugod dobi.

Kupilo je tam že več Slovencev, ki so polni hvale nad cvetočimi pokrajinami.

Oglejte si svet in se sami prepričajte, kako lepo sedaj vse raste. Na zahtevo Vam pošljemo brepłačno natančen popis naše zemlje.

SLOVENSKA NASELBINSKA DRUŽBA.
4x
198—1st Ave., Milwaukee, Wis.
(Avertisement.)

ANTON MLADIČ
moderna gostilna.
Toči pilsensko pivo in vina.
Kegljišče. Tel. Canal 4134
2348 Blue Islnad Ave.
Chicago, Ill.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik
Zdravniška preiskava brezplačno—plačati je le zdravila 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popol.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicage živeči bolniki naj pišejo slovensko.

Ako želite slovenske gramofonske plošče, Columbia gramofone zlatnino in srebrnino, obrnite se na nas!

A. J. TERBOVEC & CO.
P .O. Box 25, Denver, Colo.

POZOR ROJAKI!

Ako ste kupec za zemljo ali farmo, ne ozirajte se na pretirane in vabljive oglase različnih zemljiških agentov, v katerih vam vsakovrstne stvari obljubujejo, kakor stalno delo, brezplačno stavljanje in čiščenje zemlje in druge vabljive pretveze katerih sploh ne morejo in ne nameravajo spolniti. Veliko denarja in dragocenega časa si bodete prihranili ako pišete po natančen in resničen popis zemlje, kraja, kupnih pogojev, mapo isključno samo slovenske farmarske naselbine v Wausaukee, Wis., kjer ima že mnogo rojakov kupljeni svet in jih je že lepo število naseljenih. Tam je svet prav rodoviten in rodi vsakovrstne poljske pridelke, ravno tako raznovrstno sadje in vinsko trto. Ta svet se nahaja tik prijaznega mesta, šol, mlekarne, banke, trgovin, žage, železniške postaje in mnogo drugih podjetji.

Priporočamo rojakom, kateri želi biti dobro in pošteno postrežen dobiti dober in rodoviten kos zemlje v zdravem in prijaznem kraju ter biti vsestransko zadovoljen, da pišete rojaku A. Mantel, L. Box 221 Wausaukee, Wis. po natančne informacije in mapo tamošnje slovenske farmarske naselbine, predno greste kam drugam svet gledati in po nepotrebnem čas in denar tratiti.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa za vseh sodiščih
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
St. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

MODERNA GOSTILNA,
kjer se toči sveže Duluth Moose & Rex pivo.
Skubic in Oražem, lastnika.
(5m) **Aurora, Minn.**

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1409

AVSTRO-AMERIKANSKA ČRTA.
NIZKE CENE.
Velike ugodnosti:
električna luč, izvrstna kuhinja, vse zastonj, kabine tretjiga razgreda na parniku

Sledeči parniki odplujejo ob 3 uri popoldan iz New Yorka:

Za vse informacije se obrnite na glavne zastopnike

PHELPS BROS. & CO.
Gen'l Agt's. 2 Washington St., New York.
ali pa na druge uradne zastopnike v Združenih državah in Canadi.

POZOR! SLOVENCI! POZOR!
SALOON
s modernim kegljiščem
Toče pivo v soderih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter najboljše smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno.
Postrežba točna in izborna
Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporoča
MARTIN POTOKAR,
1625 So. Racine Ave. Chicago.

LOUIS RABSEL
moderno urejen salun
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS
Telefon 1199

JOS. A. FISHER
Buffet
Ima na razpolago vsakovrstno pivo, vino, smodke, i. t. d.
Izvrstni prostor za okrepčilo.
3700 W. 26th St., Chicago, Ill.
Tel. Lawndale 1761

JOE POLOVICH
do danes najmodernejši
KROJAČ
dela vsake finih krojev po zelo zmernih cenah. Obleke zlika takoj sproti med tem, ko vi čakate.
3129 Broadway, St. Louis, Mo.

BELL PHONE 1318-J FISK
MATIJA SKENDER
SLOVENSKI JAVNI NOTAR
ZA AMERIKO IN STARI KRAJ
5227 Butler St. Pittsburgh, Pa.

RAVNOKAR JE IZŠLA KNJIIŽICA

'Katoliška cerkev in socializem.'

Knjižica obsega 52 strani. Komad 10c. Socialistični klubi in posamezniki, ki naroče nad 25 komadov dobe 50 proc. popusta.

Naroča se pri upravništvu Proletarca.

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Uraduje od 10—12 predpoldne in od 7—9 zvečer. V sredo in nedeljo večer neuraduje.
Tel. Canal 476.
1842 So. Ashland ave.
Tel. residence: Lawndale 8996.

Važno uprašanje!
KDO mi opravi najbolje in najceneje?
Konzularne, starokrajske sodnijske in vojaške zadeve
Javni notar J. Kaker
207 Hanover St.
Milwaukee, Wis.

Iz polja moderne vede.

H. Pajer, Praga:

KONSERVATIVIZEM V POLITIKI.

(Konec.)

Kakor se je upiral paganski Rim novi ideji krščanstva, kakor se je upirajo pozneje rimsko krščanstvo reformaciji, kakor se je upiral absolutizem liberalizmu, tako je našel svoj upor tudi socializem od strani starejših svetovnih, socialnih in gospodarskih nazorov ter principov.

Sodobne socialne tendence in silovito prodiranje socialističnih idej po celem svetu, kaže na to, da bo tudi v tem slučaju upor konservativnih elementov popolnoma zaman. Klerikalizem, aristokratizem in absolutizem stalno propadajo; liberalizem se umika ali pa koketira že z socializmom. (Tu najdemo zopet naše "svobodomisleci!) Začenja se govoriti o sintezi liberalizma in socializma v nadi da se ustavi ves razvoj ravno pri tej dvorezni sintezi. Liberalismus skuša ohraniti, kar se da še ohraniti pred naraščajočim valom socializma; zato govori o reviziji in sintezi.

Klub velikemu odporu konservativnih činiteljev se vrši socializacija tiho in mirno, da včasih niti ne zapazijo, niti ne slutijo. Podržavljenje, komunalizacija in zadružništvo, vse to je v bistvu socialističnega značaja. Državni, deželni in občinski kolektivizem, ki se uveljavlja vedno bolj v večji meri, pomenja opuščanje zasebnega gospodarstva.

Povsod se vrši socializacija in demokratizacija človeške družbe. Le nasprotnik teh dveh razvojnih smeri in pa političen analfabet tega pojava ne vidita. Eden ga ne vidi iz sovrštva, drugi radi nevednosti. Da se ta proces ne izvrši prehitro, igrajo konservativni elementi alogo reakcije. Proces se vrši celo z nezavednim sodelovanjem in proti volji antisocialistov, kajti privatno-kapitalistično gospodarstvo samo ima v sebi kali k razpadu in socialistične razvojne tendence, kakor je pokazal Marks v svojem "Kapitalu".

Kot zavedna sila nostopa socializem najbolj izrazito v največji bojujoči se veji socializma, v socialdemokraciji, katere bistvene točke so brezpogojni demokratizem, podružabljenje vseh produkcijskih sredstev, odprava gospodarskih razredov, jednakopravnost vseh stanov in nadomestitev narodnega egoizma (nacionalizma) z solidarnostjo vseh narodov (internacionalizmom). Njen boj ne velja samo interesom enega razreda, temveč celemu človeštvu. Ona hoče odpraviti sedanjo nadvlado privatnokapitalističnega razreda nad delavstvom s tem, da odpravi sploh vse gospodarske razrede, ki temelje na neenakopravnosti. Ako se bori danes samo za delavski razred ni to njena krivda. Kdor zahteva enake pravice in enake življenske možnosti za vse ,se mora boriti najprej za one, katerim se je odrekalo to v največji meri in se še odreka.

Iz malega je zrastel socializem, kakor vsaka nova ideja. Njegovi preroki in apostelni so bili preganjani od strani oborožene konservativnosti; njih nove ideje so se smatrale za izrodek blaznih ljudij, njih nazori za nesmiseljne fantazije in njih načrti za sanjave utopije, kajti vse je bilo za tisti čas povsem novo, nenavadno in nečuveno. Pojavili so se naivni in gorostasni predsodki napram socialističnim idejam in se ponajvljajo še danes pri konservativnih ljudeh. Danes je romantična doba, ko so se morale skrivati socialistične ideje pred oboroženo reakcijo, že za nami. Ljudstvo in vlade so se privadile polagoma novih idej socializma; z neodvračljivim pronikanjem v vse vrste civiliziranih narodov se je začelo z novimi idejami računati in vpoštevati njih silo. Nazore in ideje, katere so začeli sejati svoje dni neustrašeni prvoborilci socializma, so padle na rodovitna tla, pognale so kali in danes jih je treba le še bolj razširjati in uresničevati.

Tako šteje socialistična internacionala danes že čez 10 milijonov organiziranih pristašev, še več pa neorganiziranih. Njih število raste neprestano in z vedno večjo hitrostjo; vsporedno se množe socialistični glasovi pri volitvah in s tem število zastopnikov, katere ima skoraj v vseh parlamentih.

Socializem je danes svetovno gibanje, ki se ne omejuje samo na posamezna plemena in narode, temveč razteza svoja krila na ves civilizirani svet. Tako velike in v glavnih potezah enotne politične smeri naša zemlja še ni nosila. Socializem je postal tako močan činitelj, da mora vsakdo, ki ne spada s svojimi nazori v pretekla stoletja in ni kulturno kratkoviden ali slep, obrniti nanj svojo pozornost.

Socializem dokazuje svojo zgodovinsko nujnost. Moderna tehnika, industrija, promet, vse napoveduje vshod socialističnega solnca, začetek nove kulture in novega človeštva. Vse kaže na to, da ne bo sile, ki bi ustavila njegov triumfalen prihod in njegov jekleni korak.

Z napredkom demokracije narašča izobrazba širših mas; s tem se dviga kulturna stopnja povprečnosti. Vpliv zakona vstrajnosti (konservativnost) se manjša in tako pride čas, ko bo zrela povprečnost tudi za socializem.

KOMU KORISTIJO CARINE?

Kaj je carina oziroma colnina? Države sklepajo med sabo trgovinske pogodbe, v teh pogodbah je natančno določeno koliko moraš za to ali ono stvar in množino blaga na državni meji plačati, ako hočeš dotično blago poslati preko mej v drugo državo. Avstrijski trgovci morajo plačati take mejne pristojbine, ki se imenujejo carina dotični državi, v katero hočejo svoje blago poslati. Trgovci drugih držav, ki pošiljajo svoje blago v Avstrijo morajo seveda plačati carino Avstriji.

Visokost carin na vseh avstro-ogrskih mejah ni vedno povsodi enaka. Lahko se na primer pripeti, da trgovec z živino iz Nemčije plača za vola znatno manj carine, kakor pa recimo trgovec z živino iz Srbije, ne glede na to, da sta bila oba vola enako velika in enako težka. Odvisno je to od carinskih tarifov, ki jih vsebuje s to ali ono sosedno ali pa tudi oddaljenejšo državo sklenjena trgovinska pogodba.

Sicer pa urejuje oziroma določa visokost carin posebni zakon, ki ga državni zbor vselej sklene za nekaj let. Avstr. država po sedanjem carinskem zakonu pobira precej visoko carino, tako visoko, da se na primer živinorejcem in trgovcem z živino v Srbiji skorajda ne izplača, da bi prevažali svojo živino v Avstrijo na prodaj, ker morajo na meji plačati previsoko carino, vsled katere ne bi jim ostalo nobenega dobička. Na ta način so meje na umeten način zaprte. Ker pa domači živinorejci nimajo nobene tujezemske konkurence, sami lahko določujejo cene živini, kakor hočejo. Iz tega vzroka je meso v Avstr. tako drago. Razume se, da visoke carine ne pridejo v prid majhnemu kmetu ali kajžarju, temveč izključno le veleposetstnikom, ki se poleg poljedeljstva v velikom pečajo tudi z rejo živine za večja tržišča, mesta itd. Te veleposestnike imenujemo na kratko tudi agrarce, ali pa zeleno internacijonalo.

Agrarcem se seveda ob visokih carinah godi naravnost sijajno, drugače pa je z industrijo, za to imajo sedanje visoke carine naravnost usodepolne posledice. Države, kakor na primer balkanske, so jele potrebne industrijske proizvode naročevati drugod. Kupujejo, kar potrebujejo sedaj v drugih državah, najraje seveda tam, koder tudi sami napravijo kaj kupčije. Nakopala pa si je Avstrija vsled svoje prečudne politike na Balkanu tudi toliko sovraštva, da tamošnje države, ako le morejo naročavajo domalega vse to, kar so popreje kupovali tamkaj, drugod, vseeno če tudi dražje. Drastičen slučaj je bil naprimer pred kratkem v Srbiji. Potrebovala je Srbija železniške tire (šine), avstrijski ponudniki so bili znatno cenejši, a raje jih je kupila drugod. Ravno tako je bilo z gramozom (Schotter), ki ga je rabila za gradbo železnic, predno bi ga bila naročila v Avstriji ga je kupila v daleki Holandiji in plačala vsak kubični meter za 15 kron dražje. Čudnega na vsezadnje ni prav nič. Za vse klofuje, ki jih je Avstrija dala Srbiji ni mogoče pričakovati, da bi ji Srbija poljubovala roke.

Kar ni uničila visoka carina, je uničila "modrost" avstrijskih državnikov.

Naravno, da je z ozirom na obupne razmere avstr. gospodarstva moral med tovarnarji in veleposestniki oziroma med industrijci in agrarci nastati razkol. Kar je koristno za agrarce je škodljivo za industrijce, posebno pa za one, ki so večalimanj nakazani na izvoz svojih tovarniških pridelkov.

Da je pri takem gospodarstvu najbolj udarjeno industrijalno delavstvo je tako jasno kakor beli dan.

Poleg agrarcev pa je tudi nekaj maloštevilnih tovarnarjev, ki jim visoke carine koristijo. Takih je pa le zelo malo. V splošnem so visoke carine vsej avstrijski industriji prizadjali tako hud udarec, da ga bo čutila še celo vrsto let. Veliko vprašanje pa je, če se bo avstr. industrija sploh iz lepa povspela na stališče prejšnjih let.

Dasi še veljavni carinski zakon ni potekel, se že sedaj pripravljajo industrijalci in agrarci na hudo borbo za novi avtonomni carinski zakon, ki bo gotovo nosil znake sile in moči teh dveh glavnih panog narodnega gospodarstva. Že sedaj se shajajo zastopniki posameznih gospodarskih panog, ter sestavljajo svoje zahteve, ki jih bodo potem predložili vladi. Kake gorostasnosti se ob teh prilikah pojavljajo, nam najbolj kaže sledeči slučaj: Za vsakih 100 kilogramov riža na primer znaša po sedanjih pogodbah carina 3 krone 60 vinarjev. Znesek se je izkazal zadosten, kajti tovarnam za luščenje riža v Avstriji je ta carina zagotovila precej lepih dobičkov, ker je ravno ta carina uvažanje že luščenega riža v znatni meri omejila in s tem domačim tovarnam oziroma mlinom za luščenje riža v znatni meri omejila in s tem domačim tovarnam oziroma mlinom za luščenje riža zagotovila obilo dela in tudi dobička. Mlin za luščenje riža na Reki (Fiume) na primer svojim delničarjem nosi vsako leto 18odstotno dividendo. Enako podjetje v Budimpešti 10 odstotkov. Toda vse to je riževim magnatom premalo! Posestniki maloštevilnih riževih mlinov, kar jih je v Avstro-Ogrski, se sedaj dogovarjajo in zahtevajo, da se dosedanja carina za že oluščeni riž mora od 3 krone 60 vin. za 100 kilogramov povišati vsaj na 4 krone 80 vin. Nekaterim vročekrvnim petelinom med njimi pa je še to premalo, zahtevajo, da mora država na uvoz že luščenega riža na vsakih 100 kilogramov naval iti vsaj 6 kron carine!

Gospodov kapitalistov, ki so udeleženi pri riževih mlinih je prav malo številce. Dosedaj so pri carini 90 vin, za surovi riž (še ne omleti oziroma še ne oluščeni) in pri carini v znesku 3 krone 60 vin, za že oluščeni riž zaslužili vsako leto približno "samo" 6 miljonov kron. Toda ta maloštevilna riževa oderuška drhal imat tako veliko žrelo, da ji ta dobiček ne zadostuje!

Nesramno povišanje carine na uvoz oluščenega riža hočejo zaradi tega, ker vedo, da bi uvoz te vrste riža popolnoma moral prenehati; avstrijsko prebivalstvo pa bi v tem slučaju moralo kupovati riž le pri njih, kar bi imelo to posledico, da bi cene rižu po svoje lahko zvišali in bi se jim profit podvojil če ne potrojil. Njih cilj je kartel, ki bi monopoliziral trg in samooblastno določeval cene rižu. Nakana je naravnost satanska. Bilo bi pa tudi preneumno, da bi se zaradi požrešnosti peščice delničarjev šestih riževih mlinov, od katerih vlečejo itak sijajne dobičke ljudstvu na tako nezaslišan način podražilo eno izmed najvažnejših živil. Upamo, da predno se to zgodi, bo delavno ljudstvo o ti stvari povedalo tudi svoje mnenje.

Naša parola je, proč z oderuškimi carinami, nobenih carin za živila!

SODRUGI!

Vsak socialist bi moral naročiti "PROLETARCA," kajti list živi samo od svojih naročnikov.

Vsak socialist bi moral širiti "PROLETARCA", kajti to je prva naloga naše stranke.

Vsak socialist bi moral točno plačati naročnino za "PROLETARCA," ker le na ta način se zamore osigurati napredek naše mu listu.

POTOVANJE V STARO DOMOVINO POTOM

Kasparjeve Državne Banke

je najceneje in najbolj sigurno.

Naša parobrodna poslovnica je največja na Zapadu in ima vse najboljše oceanske črte (linije). Sifkarte prodajamo po **kompanijskih** cenah.

POŠILJAMO DENAR V VSE DELE SVETA. CENEJE KOT POŠTA

Kaspar Državna Banka **kupuje in prodaja in zamenjuje denar** vseh držav sveta. — Pri Kasparjevi Državni Banki se izplača za K5 $1, brez odbitka. —

Največja Slovanska Banka v Ameriki. — Daje 3% obresti. — **Slovenci postreženi v slovenskem jeziku.** — Banka ima $5,318,821.65 premoženja.

KASPAR DRŽAVNA BANKA, 1900 Blue Island Ave., CHICAGO ILLINOIS

Ameriška Državna Banka

1825-1827 Blue Island Avenue
vogal Loomis ulice
Chicago.

KAPITAL $500,000.00
VLOŽENA GLAVNICA $2,300,000 00

JAN KAREL, PREDSEDNIK.

AMERICAN STATE BANK

J. F. ŠTEPINA, BLAGAJNIK

Naše podjetje je pod nadzorstvom "Clearing Housa" čikaških bank, torej je denar popolnoma sigurno naložen. Ta banka prevzema tudi uloge poštne hranilnice Zdr. držav. Zvršuje tudi denarni promet S. N. P. J.
Uradne ure od 8:30 dopoldne do 5:30 popoldne; v torek in četrtek je banka odprta do 9 ure zvečer.
Denar vložen v našo banko nosi tri procente. Bodite uvejereni, da je pri nas denar naložen varno in dobičkanosno.

Conemaugh Deposit Bank

54 MAIN STR. **CONEMAUGH, PA.**

Vložena glavnica $50,000.00.

Na hranilne uloge plačamo 4% obresti
-:- S. D. P. Z. ima svoje novce v tej banki. -:-

CYRUS W. DAVIS, predsednik. W. E WISSINGER blagajnik.

5 pristnih pijač, in to so: Kranjski **Brinjevec, Slivovic, Tropinovec,** Grenko Vino in Highlife Bitters. **Moja tvrdka ja prva in edina slovenska** samostojna v Ameriki, ki importira žgane pijače naravnost iz Kranjskega. **Naročite si poskustni zaboj, koliko steklenic** in katere pijače hočete, samo da bo eden zaboj, 12 steklenic. Moje cene so nižje nego kjerkoli drugje, ker mi ni treba plačevati drazih agentov. Prodajam samo na debelo. Pišite po cenik.

A. HORWAT,
800 N. Chicago, St., Joliet, Ill.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET TEL. 1475 **JOHNSTOWN, PA.**

V prešnjih letih

Velikokrat slišimo, kako so naši pradedje živeli in kako so bili zdravi. Živeli so vedno po zahtevah narave in brez vsake razkošnosti. Absolutno nemogoče pa je za ljudi, ki žive v mestih, da bi jim dalo tako življenje zadovoljstvo. Nenavadno življenje, kakor primankljaj svežega zraka in solnčne svetlobe, vplivajo zelo slabo na nas in nas prisilijo, da moramo iskati zdravila, katera pomagajo vzdržati naše prebavne organe pri pravem delovanju. Kot tako zdravilo je dobro poznano

Trinerjovo zdravilno grenko vino.

Prvi učinek tega zdravila je, da očisti vse zaostale tvarine, ki ne bi smele biti tam, posebno ostanke neprebavljene hrane, ki so se vstavili v drobu. Ti stari ostanki jedil zastrupljajo celi život. Drugo sredstvo je, ojačiti notranje organe in tako preprečiti ponovno bolezen. Mi priporočamo nadaljšo uporabo tega zdravila.

V bolezni želodca
V bolezni jeter
V bolezni črevesja

To zdravilo navadno daje popolno zadovolnost in sicer zato, ker prinaša pomoč. Ravnotako je v raznih drugih slučajih, kot pri zapeki, nervoznosti, slabosti, bolečinah in ujedi, bledi in rumeni barvi kože, zgubi moči, lenem životu, zgubi apetita in izgubi spanca.

DOBI SE V LEKARNAH.

JOS. TRINER
Uvaževalec in Izvaželavec.
1333-1339 So. Ashland Ave. **Chicago, Ill.**

TRINERJEV LINIMENT je precej močno zdravilo, lahko se ga pomeša z oljkinim oljem. Večkrat se pripeti, da bolečine v udih, sklepih in mišicah prenehajo že pri prvi uporabi. Imejte ga vedno doma pri rokah, da je lahko takoj rabite, ako je treba.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo

obrestuje

hranilne vloge po 5%

od dne vloge do dne dviga.

Rentni davek plača zavod sam.

Sprejema vloge **v tekočem računu** v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Dovoljuje **posojila** svojim članom proti zadostnemu poroštvu. Trgovcem, obrtnikom in zadrugam, ki postanejo člani, se eskomptujejo menice in vnovčujejo fakture.

Posredovalni zastopnik za Zed. države Severne Amerike

Frank Petrich,
4006 W. 31st St., Chicago, Ill.

Informacije daje bezplačno. Pismu je priložiti le za 2c pošt. znamko.